

Известие на Комисията относно насоките за държавите членки за актуализиране на националните планове в областта на енергетиката и климата за периода 2021—2030 г.

(2022/C 495/02)

Рекордно високите цени на енергията от втората половина на 2021 г. насам, допълнително завишени поради неоправданата и незаконна военна агресия на Русия срещу Украйна, осигуряват силен стимул за ускоряване на изпълнението на Европейския зелен пакт и засилват устойчивостта на Енергийния съюз чрез ускоряване на прехода към чиста енергия и прекратяване на всяка зависимост от руските изкопаеми горива. В същото време неотдашните екстремни метеорологични условия оказаха допълнителен натиск върху енергийните доставки, засегнаха реколтата и корабоплаването по вътрешните водни пътища и се отразиха на благосъстоянието на гражданите, като по този начин послужиха като категорично предупреждение за необходимостта от приспособяване към въздействието на изменението на климата.

Тези последни събития подчертават значението на интегрираното планиране за политиките в областта на енергетиката и климата. Днес повече от всякога силният Енергиен съюз и координираните действия в областта на климата са предпоставка за солидарността, благоденствието и устойчивост в Европейския съюз. За да се повиши бързо енергийната сигурност и да се ускори преходът към неутрална по отношение на климата икономика по справедлив начин, е необходимо държавите членки и Европейският съюз да доразвият силните страни на системата за управление, установена на европейско равнище.

С Регламента относно управлението на Енергийния съюз и на действията в областта на климата (Регламента за управлението) ⁽¹⁾ се установява гъвкава, но стабилна система за управление за прозрачно и взаимно засилващо се сътрудничество между държавите — членки на ЕС, и Европейската комисия. Това помага да се осигури последователен подход между политиките в областта на енергетиката и климата и координирани действия в държавите членки.

Националните планове в областта на енергетиката и климата (наричани по-долу национални планове или НПЕК) са основният инструмент за стратегическо планиране съгласно Регламента за управлението. С НПЕК се осигурява краткосрочна, средносрочна и дългосрочна предвидимост на инвестициите, особено в несигурни времена, като тези планове са от решаващо значение за мобилизиране на огромните инвестиции, необходими за постигане на колективната амбиция за неутралност по отношение на климата и за честен и справедлив преход, като същевременно се запазват енергийната сигурност и финансовата достъпност. Те помагат на държавите членки да постигнат заедно целите в областта на енергетиката и климата съгласно Европейския зелен пакт, Европейския закон за климата ⁽²⁾ и пакета от предложения „Подготвени за цел 55“ ⁽³⁾, включително по-голямата амбиция за енергийна ефективност и енергия от възобновяеми източници, както и да изпълнят международните ангажменти на ЕС по Парижкото споразумение.

НПЕК също така играят ключова роля в изпълнението на плана REPowerEU ⁽⁴⁾ предвид нарастващите предизвикателства по пътя към по-устойчив Енергиен съюз. След началото на покачването на цените на енергията в средата на 2021 г. ЕС прие цялостни и целенасочени мерки за реакция при извънредни ситуации за справяне с енергийната криза, предизвикана от последните геополитически промени. Това ще промени Енергийния съюз в периода преди 2030 г. и след това. В националните планове трябва да са обхванати критичните предизвикателства за енергийната сигурност и финансовата достъпност. Това включва необходимостта от бързо диверсифициране на енергийните доставки, разработване на последователен график за съхранение на газ ⁽⁵⁾, вземане предвид на спешното намаляване на потреблението ⁽⁶⁾ и на спешната намеса за справяне с високите цени на енергията и укрепване на солидарността ⁽⁷⁾.

⁽¹⁾ Регламент (ЕС) 2018/1999 на Европейския парламент и на Съвета от 11 декември 2018 г. относно управлението на Енергийния съюз и на действията в областта на климата (Регламент за управлението) (ОВ L 328, 21.12.2018 г., стр. 1).

⁽²⁾ Регламент (ЕС) 2021/1119 на Европейския парламент и на Съвета от 30 юни 2021 г. за създаване на рамката за постигане на неутралност по отношение на климата (Европейски закон за климата) (ОВ L 243, 9.7.2021 г., стр. 1).

⁽³⁾ Съобщение на Комисията до Европейския парламент, Съвета, Европейския икономически и социален комитет и Комитета на регионите „Подготвени за цел 55“ („Fit for 55“): постигане на целта на ЕС в областта на климата до 2030 г. по пътя към неутралност по отношение на климата, COM(2021) 550 final; Пакет относно водорода и декарбонизирания газ, COM(2021) 803 и COM(2021) 804.

⁽⁴⁾ Съобщение на Комисията до Европейския парламент, Европейския съвет, Съвета, Европейския икономически и социален комитет и Комитета на регионите „План REPowerEU“, 18 май 2022 г., COM(2022) 230 final.

⁽⁵⁾ След приемането на Регламент (ЕС) 2022/1032 на Европейския парламент и на Съвета от 29 юни 2022 г. за изменение на регламенти (ЕС) 2017/1938 и (ЕО) № 715/2009 във връзка със съхранението на газ (ОВ L 173, 30.6.2022 г., стр. 17).

⁽⁶⁾ Съобщение на Комисията до Европейския парламент, Съвета, Европейския икономически и социален комитет и Комитета на регионите „Да пестим газ за безпроблемна зима“, COM(2022) 360 final, и Регламент (ЕС) 2022/1854 на Съвета от 6 октомври 2022 г. относно спешна намеса за справяне с високите цени на енергията (ОВ L 2611, 7.10.2022 г., стр. 1).

⁽⁷⁾ Предложение за регламент на Съвета за укрепване на солидарността чрез по-добра координация на покупките на газ, трансграничния обмен на газ и надеждни референтни показатели за цените, COM(2022) 549 final.

Държавите членки актуализират своите национални планове за периода 2021—2030 г. до юни 2023 г. (проекти на планове) и юни 2024 г. (окончателни планове) ⁽⁸⁾. Като се има предвид, че политиките и геополитическата ситуация в областта на енергетиката и климата претърпяха значително развитие след изготвянето на първоначалните НПЕК през 2019—2020 г., вниманието при актуализациите следва да се съсредоточи върху необходимостта от по-амбициозни действия в областта на климата, по-бърз преход към чиста енергия и повишена енергийна сигурност. Актуализираните НПЕК следва да позволят на ЕС да премине към по-стабилен и устойчив Енергиен съюз, включително чрез бързо намаляване на зависимостта от руските изкопаеми горива, като същевременно никой не бъде пренебрегнат.

В настоящия документ се предлагат насоки за държавите членки относно процеса и обхвата на изготвяне на проектите на актуализирани НПЕК и на окончателните актуализирани НПЕК, по-специално като се определят добрите практики и се очертават последиците от последните промени в политиките и в геополитическата обстановка, в рамките на правната уредба, установена с Регламента за управлението, и по-специално приложение I към него ⁽⁹⁾.

В процеса на изготвяне на настоящите насоки Комисията привлече в пълна степен държавите членки на техническо равнище и проведе консултации със заинтересованите страни чрез специален семинар за заинтересованите страни на 8 септември 2022 г. ⁽¹⁰⁾, външни събития и двустранни контакти. Насоките следва да се разглеждат като един от елементите на непрекъснатия обмен и сътрудничество по време на целия процес.

Каре 1: Принципи и добри практики за актуализиране на националните планове в областта на енергетиката и климата

- Залагане на по-голяма амбиция за ускоряване на екологичния преход към неутралност по отношение на климата и подобряване на устойчивостта на енергийната система в съответствие с Европейския закон за климата, пакета „Подготвени за цел 55“ и REPowerEU. Следва да се отдели особено внимание на енергията от възобновяеми източници, енергийната ефективност, енергийната сигурност и ограничаването на емисиите на парникови газове.
- Засилване на планирането в рамките на НПЕК, за да се гарантира **честен и справедлив** преход, при който се намаляват **социалните въздействия** и **въздействията върху заетостта**, преодолява се **недостигът на работна ръка и умения**, намалява се **енергийната бедност** и се осигурява финансово приемлив **достъп до основни услуги за всички**.
- Осигуряване на национални общи и конкретни цели, включително относно финансирането, които **показват конкретните пътища до 2030 г. и до 2050 г., в съответствие с дългосрочните национални стратегии**.
- **Интегриране на целите за приспособяване** и отразяването им, когато е целесъобразно, в петте измерения на актуализираните НПЕК.
- Поставяне на **общи и конкретни цели за намаляване на емисиите на метан** и интегриране в секторите на **земеползването, горското стопанство и селското стопанство на по-високите цели**, както и на мерки за смекчаване и приспособяване по отношение на емисиите на CO₂ и на вещества, различни от CO₂, а така също и на поглъщането на въглерод.
- **Използване на полезните взаимодействия между програмата в областта на енергетиката и програмата в областта на цифровите технологии**, за да се започне цифровизацията на енергийната система.
- **Подобряване на измерението „Научни изследвания, иновации и конкурентоспособност“**, по-специално със специфични конкретни и общи цели, като същевременно се интегрира диверсификацията на производствените мощности и развитието на умения за ускоряване на прехода към чиста енергия.
- **Участие в широки и всеобхватни консултации** с гражданското общество, местните органи, социалните партньори и заинтересованите страни от сектора на ранен етап от процеса.
- **Укрепване на регионалното сътрудничество като неразделна част от националните планове**: по-специално по отношение на измерението „Енергийна сигурност“, за да бъдат установени последователни политики и по-голяма степен на солидарност.
- **Проучване на полезните взаимодействия** между общите цели, конкретните цели и приноса, от една страна, и политиките и мерките на **петте измерения на Енергийния съюз ⁽¹¹⁾, от друга страна**.
- **Извличане на поуки от първоначалните НПЕК**, тяхната оценка от страна на Комисията и положението с тяхното изпълнение, за да се установят пропуските и областите, които се нуждаят от подобрения, с цел постигане на по-голямата амбиция и по-високи резултати.

⁽⁸⁾ Вж. член 14 и изискванията в глава 2 и приложение I към Регламента за управлението.

⁽⁹⁾ Единствено Съдът на Европейския съюз е компетентен да дава задължителни тълкувания на правото на Съюза.

⁽¹⁰⁾ Семинар със заинтересованите страни относно актуализациите на националните планове в областта на енергетиката и климата | Европейска комисия (europa.eu).

⁽¹¹⁾ Петте измерения на Енергийния съюз, посочени в член 1, параграф 2 от Регламента за управлението, са тясно свързани помежду си и взаимно укрепващи се: енергийна сигурност, вътрешен енергиен пазар, енергийна ефективност, декарбонизация и научни изследвания, иновации и конкурентоспособност.

- **Осигуряване на съгласуваност с други инструменти за планиране** и отразяване на съответните политики, мерки и инвестиции в актуализираните НПЕК ⁽¹²⁾.
- Формулиране на **всеобхватна, актуализирана и подробна аналитична основа**, включваща въздействието върху икономиката, заетостта, социалната сфера, научните изследвания, иновациите, конкурентоспособността и околната среда, както и бъдещия принос на кръговата икономика.
- **Осигуряване на подробен план за финансиране, насочен към необходимите инвестиции за всяко от петте измерения**, чрез ефективно от гледна точка на разходите използване на публичната бюджетна подкрепа и мобилизиране на частни инвестиции, включително чрез финансови инструменти и схеми за иновативно финансиране.
- Вземане под внимание на **специфичните за всяка държава препоръки**, отправени в контекста на **европейския семестър**, и осигуряване на съгласуваност с тях.

1 Отразяване на новия правен, социално-икономически, политически и геополитически контекст

В настоящия раздел се разглежда начинът, по който значителните промени в законодателната, социално-икономическата и геополитическата рамка за политиките в областта на енергетиката и климата от 2019 г. насам засягат актуализациите на НПЕК по отношение на амбицията и обхвата им. Това е допълнено със списък с препратки към документи в таблица 1, в която са обобщени представените в законодателството, стратегиите и предложенията основни общи цели, конкретни цели и приноси, както и политиките и мерките, необходими за постигането им. Държавите членки се приканват да отразят тези документи в своите проекти на актуализирани национални планове. В окончателните актуализирани планове следва да са отразени всички нови значими промени в непрекъснато променящия се законодателен, социално-икономически и геополитически контекст и трябва надлежно да се вземат предвид препоръките, отправени от Комисията по отношение на проектите на актуализирани планове ⁽¹³⁾.

1.1 Повишаване на амбициите за постигане на неутралност по отношение на климата за 2030 г.

Европейският зелен пакт даде силен импулс за повишаване на амбициите в областта на енергетиката и климата, като същевременно никой не бъде пренебрегнат. С Европейския закон за климата целите за постигане на неутралност по отношение на климата на равнището на ЕС до 2050 г. и за намаляване на нетните емисии на парникови газове до 2030 г. с най-малко 55 % в сравнение с нивата от 1990 г. се превърнаха в правно задължение. Тези цели са значително по-високи в сравнение с целите, залегнали в първоначалните НПЕК на държавите членки ⁽¹⁴⁾.

За да се осъществи амбицията на Европейския закон за климата, с пакета „Подготвени за цел 55“ се надгражда рамката за политиката в областта на енергетиката и климата до 2030 г. Това неизбежно ще накара държавите членки да актуализират общите и конкретните цели, определени в първоначалните им НПЕК, както и политиките и мерките за постигането им, особено по отношение на измеренията „Декарбонизация“ (включително енергията от възобновяеми източници), „Енергийна ефективност“ и „Вътрешен енергиен пазар“.

Успоредно с това и с цел да се реализира по-голямата амбиция бяха приети и ключови европейски стратегии в областта на енергетиката и климата, по-специално за интеграция на енергийната система ⁽¹⁵⁾, водорода ⁽¹⁶⁾, инсталациите, разположени в морето ⁽¹⁷⁾, възобновяемата енергия от слънцето ⁽¹⁸⁾, адаптирането към изменението на климата ⁽¹⁹⁾, устойчивите въглеродни цикли ⁽²⁰⁾, плана за действие на ЕС за цифровизиране на енергийната система ⁽²¹⁾. Комисията предложи и други стратегии от значение, а именно за нулевото замърсяване ⁽²²⁾, биологичното разнообразие ⁽²³⁾, горите ⁽²⁴⁾ и устойчивата и интелигентна мобилност ⁽²⁵⁾, за да помогне за постигането на целите в областта на климата и енергетиката.

⁽¹²⁾ Вж. раздел 3.4.

⁽¹³⁾ В съответствие с член 9, параграф 2 от Регламента за управлението Комисията прави оценка на проектите на актуализираните НПЕК не по-късно от шест месеца преди изтичането на крайния срок за предаване на окончателните планове.

⁽¹⁴⁾ Член 2, параграф 11 от Регламента за управлението.

⁽¹⁵⁾ Тласък за неутралната по отношение на климата икономика: Стратегия на ЕС за интеграция на енергийната система, COM(2020) 299 final.

⁽¹⁶⁾ Стратегия за използването на водорода за неутрална по отношение на климата Европа, COM(2020) 301.

⁽¹⁷⁾ Стратегия на ЕС за използване на потенциала на енергията от възобновяеми източници в морето за неутрално по отношение на климата бъдеще, COM(2020) 741.

⁽¹⁸⁾ Стратегия на ЕС за слънчевата енергия, COM(2022) 221.

⁽¹⁹⁾ Изграждане на устойчива на климатичните изменения Европа — новата стратегия на ЕС за адаптиране към изменението на климата, COM(2021) 82 final.

⁽²⁰⁾ Устойчиви въглеродни цикли, COM(2021) 800.

⁽²¹⁾ Цифровизиране на енергийната система — план за действие на ЕС, COM(2022) 552.

⁽²²⁾ Път към здравословна планета за всички. План за действие на ЕС: „Към нулево замърсяване на въздуха, водата и почвата“, COM(2021) 400.

⁽²³⁾ Стратегия на ЕС за биологичното разнообразие за 2030 г. Да осигурим полагащото се място на природата в нашия живот, COM(2020) 380.

⁽²⁴⁾ Нова стратегия на ЕС за горите за 2030 г., COM(2021) 572.

⁽²⁵⁾ Стратегия за устойчива и интелигентна мобилност, COM(2020) 789 final.

По-рано тази година в плана REPowerEU бяха предложени конкретни мерки за намаляване на енергийната зависимост на ЕС от руските изкопаеми горива и за ускоряване на изпълнението на Европейския зелен пакт с нови действия, като същевременно бе използван като основа пакетът „Подготвени за цел 55“. Целта на плана е по-сигурна и устойчива енергия на достъпни цени за постигане на по-устойчива енергийна система и истински Енергиен съюз. Съгласно този план Комисията призова законодателите да увеличат целите в Директивата за енергийната ефективност и в Директивата за енергията от възобновяеми източници. Изпълнението на плана REPowerEU ще ускори внедряването на алтернативи на природния газ и на възобновяеми източници, по-специално устойчив биометан, водород от възобновяеми източници, слънчеви фотоволтаични уредби и разположени в морето инсталации за вятърна енергия, и ще доведе до задействането на структурни средносрочни до дългосрочни мерки за енергийна ефективност.

В проектите на актуализираните национални планове следва да се отрази това повишаване на амбицията. Държавите членки следва да заложат в пълна степен новите и преразгледаните цели в областта на енергетиката и климата, включени в предложенията „Подготвени за цел 55“ и за REPowerEU⁽²⁶⁾, въпреки че законодателният процес за приемането им все още не е приключил. Държавите членки следва да вземат предвид предложените увеличени национални цели съгласно Регламента за разпределяне на усилията (РПУ) и Регламента относно земеползването, промените в земеползването и горското стопанство (ЗПЗГС), когато и в двата акта законодателите са одобрили предложеното от Комисията равнище на амбицията. Държавите членки следва също така да вземат предвид новите цели съгласно преработената Директива за енергийната ефективност и преразгледаната Директива за енергията от възобновяеми източници.

След момента на изготвянето на първоначалните НПЕК държавите членки също така работиха върху собствените си национални дългосрочни стратегии съгласно Регламента за управлението. Съгласно Регламента за управлението актуализираните НПЕК следва да са в съответствие с тези дългосрочни стратегии, както и с целта за неутралност по отношение на климата, заложена в Европейския закон за климата.

В актуализираните планове следва също така да бъдат отразени международните тенденции, свързани с Парижкото споразумение, по-специално процесът за повишаване на амбицията за смекчаване на изменението на климата, определен в пакта за климата от Глазгоу⁽²⁷⁾. Това включва редица решения относно планирането в областта на енергетиката и климата, в това число за постепенно спиране на използването на енергия от въглища, премахване на субсидиите за изкопаеми горива и обмисляне на по-нататъшни действия за намаляване на емисиите на вещества, различни от CO₂, включително метан, до 2030 г.

1.2 **Повишаване на енергийната сигурност и финансовата достъпност за постигане на по-устойчив Енергиен съюз**

Необходимо е в актуализираните НПЕК да се повиши готовността и да се засилят мерките в ЕС, насочени към постигането на колективна енергийна сигурност. Неотдавнашната геополитическа ситуация доведе до безпрецедентен скок в цените на енергията на едро и на дребно, като промените на годишна база достигнаха връх съответно от 360 % и 55 % (август 2022 г.). Тази изключителна нестабилност на енергийния пазар се отнася за всички държави членки, като засяга популателната способност на домакинствата и конкурентоспособността на икономиката. В същото време ситуацията води до увеличаване на натиска върху европейската енергийна сигурност.

В актуализираните национални планове следва да бъдат отразени мерките, произтичащи от плана REPowerEU, с които енергийната система ще претърпи дълбока трансформация в дългосрочен план.

С новия Регламент за съхранение на газ⁽²⁸⁾ от държавите членки се изисква да засилят планирането на своята енергийна сигурност. Диверсифицирането на енергийните доставки чрез проучване на нови възможности за внос на енергия, включително за ядрените горива и заместителите на изкопаемите горива, е от решаващо значение. Държавите членки следва да вземат предвид съображенията за сигурност на доставките, когато разглеждат въпроса за енергийния микс в актуализираните си НПЕК.

Държавите членки също така се насърчават да отразяват напредъка и планирането на инфраструктурните проекти, които са определени като важни за постигане на целите на Европейския зелен пакт и на REPowerEU. TEN-E⁽²⁹⁾ и проектите от общ интерес направиха нашите енергийни пазари по-сигурни, по-добре интегрирани и по-конкурентоспособни. Петият списък на проекти от общ интерес⁽³⁰⁾ и ограничената допълнителна инфраструктура, посочена в приложение 3 към плана REPowerEU, ще спомогнат за справянето с оставащите

⁽²⁶⁾ Регламент (ЕС) 2022/1032.

⁽²⁷⁾ Решение 1/СМА.3.

⁽²⁸⁾ Регламент (ЕС) 2022/1032.

⁽²⁹⁾ Регламент (ЕС) 2022/869 на Европейския парламент и на Съвета от 30 май 2022 г. относно указания за трансевропейската енергийна инфраструктура, за изменение на регламенти (ЕО) № 715/2009, (ЕС) 2019/942 и (ЕС) 2019/943 и на директиви 2009/73/ЕО и (ЕС) 2019/944 и за отмяна на Регламент (ЕС) № 347/2013 (ОВ L 152, 3.6.2022 г., стр. 45).

⁽³⁰⁾ Делегиран регламент (ЕС) 2022/564 на Комисията от 19 ноември 2021 г. за изменение на Регламент (ЕС) № 347/2013 на Европейския парламент и на Съвета по отношение на списъка на Съюза на проекти от общ интерес (ОВ L 109, 8.4.2022 г., стр. 14).

проблемни места в мрежите и за по-нататъшното диверсифициране на газовите маршрути и ресурси, ще подсилват мрежите за пренос на електроенергия на сушата и ще спомогнат за постигането на амбициозните цели за възобновяемите източници в морето в морските басейни в цяла Европа. В същото време инфраструктурните проекти не трябва да водят до зависимост от изкопаеми горива и блокиране на активи, които възпрепятстват дългосрочния преход към неутрална по отношение на климата икономика.

Освен това държавите членки следва да използват пълния потенциал на незабавния отговор на енергийната криза, за да консолидират измерението „Енергийна сигурност“ в националните планове.

В актуализираните НПЕК следва да бъдат отразени съобщението „Да пестим газ за безпроблемна зима“⁽³¹⁾ и Регламентът на Съвета относно координирани мерки за намаляване на търсенето на газ⁽³²⁾, в които са определени мерките за подготовка за потенциални прекъсвания на снабдяването с газ. Тези краткосрочни мерки са насочени към укрепване на колективната готовност на ЕС в дух на солидарност. Мерките, приети съгласно тази рамка, са взаимосвързани с плана REPowerEU, и по-специално със съобщението „План на ЕС за енергоспестяване“.

Комисията също така предложи незабавни действия за справяне със скока на цените на енергията. На 6 октомври 2022 г. Съветът прие спешни мерки за справяне с високите цени на енергията⁽³³⁾. Намаляването на търсенето на електроенергия през върховите часове, съчетано с адекватна подкрепа на крайните потребители в резултат на тавана на приходите от подпределни енергоносители и солидарната вноска, ще допринесе за сигурна енергия на по-достъпни цени през следващите месеци. На 18 октомври 2022 г. Комисията внесе допълнителни предложения за спешни мерки за ограничаване на цените на енергията и за осигуряване на по-голяма солидарност по отношение на подготовеността⁽³⁴⁾.

Солидарността и колективните действия са от ключово значение за НПЕК, тъй като засягат енергийната сигурност на всяка държава членка, финансовата достъпност на енергията и в крайна сметка колективната устойчивост на ЕС.

В актуализираните национални планове следва да бъде отразено по какъв начин спешните мерки за ограничаване на въздействието на високите цени на енергията: i) са интегрирани в средносрочното планиране до 2030 г. и ii) са в съответствие с всичките пет измерения на Енергийния съюз. Въпреки че целта им е да се осигури облекчение на крайните потребители, тези мерки следва да бъдат разработени така, че да не нарушават по-дългосрочните всеобхватни цели на Европейския зелен пакт, включително целите в областта на декарбонизацията, нулевото замърсяване, биологичното разнообразие, ефективността на ресурсите и енергийната ефективност. Те също така трябва да бъдат фискално устойчиви и не следва да компрометират сигурността на доставките и равнопоставените условия на конкуренция на вътрешния енергиен пазар.

Държавите членки следва да опишат в своите актуализирани НПЕК как възнамеряват да предоставят на потребителите ползите от по-евтините възобновяеми енергийни източници и нисковъглеродните технологии. За да декарбонизират напълно електроенергийния сектор, държавите членки следва да проучат възможностите за стимулиране на инвестициите в гъвкавост, (интелигентни) мрежи, цифрови решения за осигуряване на достъп до електроенергийните мрежи и гарантиран капацитет. Изглежда също така целесъобразно да се осигурят по-ликвидни форуърдни пазари и потребителите да се защитават по-добре от прекомерните колебания на цените, високите цени и прекомерното поемане на риск от доставчиците. В НПЕК следва също така да се разгледат начините за повишаване на ефективността на презграничната търговия, като същевременно се гарантира, че всички форми на електроенергия могат да се търгуват свободно между държавите членки. Успоредно с това Комисията се заема спешно с дълбока и цялостна реформа на структурата на пазара на електроенергия.

Държавите членки се приканват да използват във възможно най-голяма степен интегрирания подход на националните планове и да проучат напълно полезните взаимодействия между съответните измерения в плановете. Например бързият напредък по отношение на съхранението, диверсифицирането на енергийните доставки и реакцията на потреблението ще увеличат енергийната сигурност и ще спомогнат за ускорено внедряване на енергията от възобновяеми източници, ще повишат енергийната ефективност в цялостната енергийна система и ще подобрят интеграцията на вътрешния енергиен пазар.

⁽³¹⁾ Съобщение на Комисията до Европейския парламент, Съвета, Европейския икономически и социален комитет и Комитета на регионите „Да пестим газ за безпроблемна зима“, COM(2022) 360 final.

⁽³²⁾ Регламент (ЕС) 2022/1369 на Съвета от 5 август 2022 г. относно координирани мерки за намаляване на търсенето на газ (ОВ L 206, 8.8.2022 г., стр. 1).

⁽³³⁾ Регламент (ЕС) 2022/1854 на Съвета от 6 октомври 2022 г. относно спешна намеса за справяне с високите цени на енергията (ОВ L 261I, 7.10.2022 г., стр. 1).

⁽³⁴⁾ Предложение за регламент на Съвета за укрепване на солидарността чрез по-добра координация на покупките на газ, трансграничния обмен на газ и надеждни референтни показатели за цените, COM(2022) 549 final.

Когато е целесъобразно, регионалното сътрудничество и съответният форум трябва да бъдат напълно мобилизирани за изготвяне на колективни действия и механизми за солидарност, с които ще се осигурят алтернативни доставки, ще се предотвратят прекъсванията и ще се повишат подготвеността и устойчивостта.

И накрая, в съответствие с плана REPowerEU, в актуализираните национални планове следва да бъде отразен външният ангажимент на ЕС в областта на енергетиката⁽³⁵⁾. Държавите членки следва да вземат предвид съответните инициативи или проекти, които са били предприети или изпълнени в съответствие със стратегията за Global Gateway⁽³⁶⁾.

Каре 2: Използване на трамплина на европейския семестър

С Регламента за управлението от държавите членки се изисква да вземат предвид последните специфични за всяка държава препоръки, отправени към тях в контекста на европейския семестър⁽³⁷⁾. В докладите по държави²¹ в рамките на европейския семестър за 2022 г. са посочени ключови нерешени или нововъзникващи макроикономически предизвикателства, които не са обхванати в достатъчна степен от ангажиментите, поети в плановете за възстановяване и устойчивост (ПВУ).

Специфичните за всяка държава членка препоръки за 2022 г. се съсредоточават върху тези структурни предизвикателства, включително във връзка с изпълнението на плана REPowerEU, като се обръща нужното внимание на социалната справедливост на прехода към чиста енергия⁽³⁸⁾. Що се отнася до политиката в областта на енергетиката и климата, тези препоръки са насочени преди всичко към намаляване на зависимостта от руските изкопаеми горива и към по-нататъшно декарбонизиране на икономиката. В тях се призовава за ускоряване на внедряването на енергия от възобновяеми източници и на необходимата инфраструктура, за подпомагане на необходимата преквалификация и повишаване на квалификацията на работната сила, за справяне с недостига на работна ръка и умения, за повишаване на енергийната ефективност и за увеличаване на капацитета на междусистемните връзки в ЕС. За значителен брой държави членки препоръките са свързани също така с устойчивата мобилност, докато за няколко държави членки препоръките се отнасят до екологични аспекти, като например кръговата икономика.

При актуализирането на своите НПЕК държавите членки вземат изцяло под внимание специфичните за всяка държава препоръки за 2022 г. и 2023 г., отправени в рамките на европейския семестър. Те следва също така да включат информация за начина, по който съответните политики и мерки във всяко измерение на актуализираните национални планове допринасят за изпълнението на специфичните за всяка държава препоръки в областта на енергетиката и климата.

1.3 Гарантиране на честен и справедлив преход

1.3.1 Намаляване на социалните въздействия и въздействията върху заетостта и постигане на справедлив и честен преход в областта на енергетиката и климата

В актуализираните НПЕК социално-икономическите въздействия следва да бъдат отразени по-добре, отколкото в първоначалните национални планове. Справедливостта и солидарността са ключови цели и неразделна част от Европейския зелен пакт, в който се признава, че нито един човек и нито едно място не трябва да бъдат забравени. Обръщането на внимание от самото начало на социално-икономическите въздействия на прехода в областта на енергетиката и климата и на защитата на домакинствата, изложените на риск отрасли и работниците в хода на целия процес е предпоставка за справяне с настоящата енергийна криза и за проправяне на пътя за справедлив преход.

В препоръката на Съвета относно гарантирането на справедлив преход към неутралност по отношение на климата са очертани пакети от политики в подкрепа на справедливия екологичен преход и държавите членки се приканват да ги вземат под внимание в пълна степен в процеса на актуализиране на своите НПЕК⁽³⁹⁾. По-специално държавите членки следва да изготвят ясни стратегии за определяне и измерване на социалните последици, последиците за заетостта и уменията (или на всякакви други въздействия върху разпределението) на прехода в областта на енергетиката и климата и да обмислят по подходящ начин как тези предизвикателства могат да бъдат ефективно преодолени. В актуализираните национални планове следва ясно да бъде отпаден приоритет на финансирането за справедлив преход, за преквалифициране и повишаване на квалификацията и за подпомагане на корекциите на пазара на труда.

Необходимо е при изготвянето и прилагането на политики и мерки да се следва както обхващащ цялото общество подход, така и подробен подход, в който вниманието е съсредоточено върху най-засегнатите региони, отрасли и групи от населението, особено върху тези, които вече се намират в уязвимо положение.

⁽³⁵⁾ Външният ангажимент на ЕС в областта на енергетиката в един променящ се свят, JOIN (2022) 23 final.

⁽³⁶⁾ Global Gateway, JOIN (2021) 30 final.

⁽³⁷⁾ Член 14, параграф 5 от Регламент (ЕС) 2018/1999.

⁽³⁸⁾ Вж. приложение 8 към докладите по държави в рамките на европейския семестър за 2022 г.

⁽³⁹⁾ Препоръка на Съвета от 16 юни 2022 г. относно гарантирането на справедлив преход към неутралност по отношение на климата (ОВ С 243, 27.6.2022 г., стр. 35).

Клетка 3: Ключови политики и мерки за справедлив преход за актуализираните НПЕК

- насърчаване на повишаването на енергийната ефективност, включително в сектора на финансово достъпните социални жилища; предоставяне на финансови стимули и съвети на физически лица, като се обръща необходимото внимание на разделянето на стимулите между собствениците и наемателите и на промяната на жилищните разходи;
- предоставяне на всички потребители и особено на уязвимите домакинства, включително чрез използване на цифрови инструменти, на персонализирана информация и съвети за начините за намаляване на потреблението на енергия и на сметките за енергия. Насочване на мерките за икономии на енергия към потреблението и производствените дейности с високо потребление на енергия;
- предоставяне на права на потребителите на енергия чрез улесняване на достъпа до енергия от възобновяеми източници, чрез опростяване на процедурите за издаване на разрешения, като им се даде възможност за произвеждане на собствена енергия чрез общности на граждани и общности за енергия от възобновяеми източници, придружени от кампании, със специален акцент върху уязвимите групи и потребителите, живеещи в селски и отдалечени райони (например най-отдалечените региони на ЕС ⁽⁴⁰⁾);
- предотвратяване на предизвикателствата пред устойчивия транспорт, включително пред финансовата достъпност за уязвимите домакинства, чрез мерки за директно подпомагане и чрез развитие на необходимата инфраструктура;
- подпомагане на достъпа до качествена заетост, по-специално чрез публична служба по заетостта, персонализирана помощ за търсене на работа и други мерки на активната политика по заетостта (например курсове за обучение, стимули за наемане и преход, целенасочени и обвързани със срокове програми за заетост, схеми за подпомагане на чиракуването и на качествените стажове);
- насърчаване на създаването на работни места и предприемачеството в екологичните дейности, например чрез финансови и нефинансови мерки, осигуряване на достъпна подкрепа за слабо представени и уязвими групи и насърчаване на прилагането на екологични критерии за възлагане на поръчки за предприемачите;
- предоставяне на хората на правилните умения за достъп до качествени работни места и справяне с недостига на работна ръка при екологичния и цифровия преход чрез насърчаване на 1) приобщаващо образование и обучение в съответствие с прогнозите за уменията и чрез партньорства между заинтересованите страни, като Пакта за уменията ⁽⁴¹⁾; 2) схеми за чиракуване, платени стажове и схеми за обмяна на опит чрез наблюдение на работата на колеги; 3) обучение за възрастни за повишаване на квалификацията и преквалификация, например чрез индивидуални сметки за обучение ⁽⁴²⁾, широко признати курсове или присъединяване към Европейския пакт за уменията ⁽⁴³⁾;
- осигуряване на балансиран и равен достъп до образование и възможности за работа на всички равнища и във всички сектори, например чрез намаляване на съществуващия дисбаланс между половете, който е бил характерен досега за студентите в областите на науките, технологиите, инженерството и математиката и за енергийния сектор;
- осигуряване на справедливи системи за данъчни облекчения и социална закрила в подкрепа на най-засегнатите хора и домакинства, по-специално тези в уязвимо положение, в това число чрез 1) целенасочено и временно пряко подпомагане на доходите, допълващо инвестиционните мерки, 2) прехвърляне на данъчната тежест от трудовете доходи към екологичните цели и 3) предоставяне на иновативни схеми за преминаване от едно работно място на друго, за да се гарантира сигурност на доходите по време на прехода на пазара на труда.

⁽⁴⁰⁾ В ЕС има девет най-отдалечени региона, разположени в западната част на Атлантическия океан, Карибския басейн, горите на Амазонка и Индийския океан. В тях живеят общо 4,8 милиона граждани. Най-отдалечените региони са острови, архипелази и една сухоземна територия (Френска Гвиана) и те не са част от европейската континентална мрежа. В съответствие с член 5, параграф 1, буква д), подточка iv) от Регламента за управлението при определянето на целите в областта на енергията от възобновяеми източници държавите членки следва да вземат предвид географските, екологичните и природните ограничения, включително тези при районите и регионите без междусистемна свързаност.

⁽⁴¹⁾ https://pact-for-skills.ec.europa.eu/index_bg.

⁽⁴²⁾ Препоръка на Съвета относно индивидуални сметки за обучение.

⁽⁴³⁾ Вж. също доклад на Съвместния изследователски център, Czako V. „Skills for the clean energy transition“ („Необходими умения за прехода към чиста енергия“), Служба за публикации на Европейския съюз, Люксембург, 2022 г., JRC129676.

1.3.2 *Справяне с неотложните предизвикателства, свързани с енергийната бедност*

Финансовата достъпност е приоритет на Енергийния съюз и следва да бъде отразена в актуализираните НПЕК. Всички държави членки се насърчават да определят ясна, конкретна, постижима, измерима и обвързана със срокове цел за намаляване на енергийната бедност. Държавите членки правят оценка на броя на домакинствата в положение на енергийна бедност ⁽⁴⁴⁾. В препоръката на Комисията относно енергийната бедност ⁽⁴⁵⁾ са предоставени насоки относно подходящи показатели за нейното измерване. Насърчава се да се обясни как се използват това определение и показателите и как се събират данните за енергийната бедност, включително на национално и местно равнище.

В актуализираните НПЕК следва да се вземат предвид последните законодателни промени, особено предложеното в Директивата за енергийната ефективност определение за енергийна бедност и предложението Социален фонд за климата, както и горепосочената препоръка на Съвета относно гарантирането на справедлив преход към неутралност по отношение на климата.

Ако въз основа на такава оценка дадена държава членка констатира, че значителен брой домакинства са в положение на енергийна бедност, тя трябва да включи в своя актуализиран национален план национална индикативна цел за намаляване на енергийната бедност, в това число краен срок за постигане на целите ⁽⁴⁶⁾. Въпреки това, като се има предвид настоящият скок в цените на енергията, всички държави членки се насърчават да определят цел за намаляване на енергийната бедност. Ако не се счита за необходимо да има такава цел, държавите членки следва да обосноват това решение и да определят минималния брой домакинства, който би се считал за „значителен“ в този контекст. Освен това в националните планове следва да се очертаят политиките и мерките за справяне с енергийната бедност, включително мерките на социалната политика и други съответни национални програми. Държавите членки следва да посочат как е определена целта и, за да вземат предвид текущия скок на цените на енергията, следва да използват най-новите налични данни.

2 Тематични въпроси

2.1 *Засилване на прехода към чиста енергия*

Установената рамка за управление в областта на енергетиката доказва положителното си въздействие, тъй като целите на ЕС за енергийна ефективност и енергия от възобновяеми източници за 2020 г. бяха преизпълнени. За бързото и наложително заместване на руските изкопаеми горива ще е необходимо мащабно ускоряване на прехода към чиста енергия, като се отдаде приоритет на структурните мерки за енергийна ефективност и въз основа на силен тласък за внедряване на енергията от възобновяеми източници. Освен това внедряването на цифрови решения за енергетиката ще играе важна роля в подкрепата на трансформацията на сектора на енергетиката; насърчаването на сътрудничеството между енергийните и цифровите участници и създаването на полезни взаимодействия между програмата в областта на енергетиката и програмата в областта на цифровите технологии е от основно значение за постигане на целта в областта на климата. Потенциалът на механизма за управление трябва да се мобилизира в пълна степен при актуализирането на националните планове в тази посока.

2.1.1 *Ускоряване на внедряването на енергията и водорода от възобновяеми източници*

Актуализираните НПЕК следва да са в съответствие с по-голямата амбиция, предложена в преразгледаната Директива за енергията от възобновяеми източници, като осигуряват национален принос към общата обвързваща цел на ЕС. В националните планове следва също да бъдат включени приноси по сектори, съизмерими с тази обща цел, и да се постигат подцелите за сектора на транспорта, районните отоплителни и складителни системи, сектора на промишлеността и сградния сектор. Ускореното и мащабно използване на енергия от възобновяеми източници в целия ЕС е необходимо, за да се осъществи решаващ принос към амбицията на ЕС за постепенно премахване на изкопаемите горива от Русия и постигане на целта за неутралност по отношение на климата.

В съответствие с плана REPowerEU следва да се обърне специално внимание на заместването на природния газ чрез увеличаване на устойчивото производство на биометан (т.е. основно на базата на органични отпадъци и остатъци от горското и селското стопанство) и ускоряване на внедряването на водород от възобновяеми източници в трудните за декарбонизация отрасли на транспорта и промишлеността.

⁽⁴⁴⁾ Член 3, параграф 3, буква г) от Регламента за управлението.

⁽⁴⁵⁾ Препоръка (ЕС) 2020/1563 на Комисията от 14 октомври 2020 г. относно енергийната бедност (ОВ L 357, 27.10.2020 г., стр. 35).

⁽⁴⁶⁾ Член 3, параграф 3, буква г) от Регламента за управлението.

В актуализираните НПЕК следва да бъде отразено разгръщането на необходимата инфраструктура и стимули, в съответствие с целта на REPowerEU за 10 милиона тона вътрешно производство на водород от възобновяеми източници и устойчиво производство на биометан до 35 млрд. куб. м. до 2030 г. Освен това следва да бъде описан пътят за заместване на нефтените горива за транспортни цели чрез електрификация и водород от възобновяеми източници в сухопътния транспорт. В съответствие с целта за 10 милиона тона внос на водород до 2030 г., в актуализираните национални планове следва също така да бъдат отразени инициативите или действията, които са били предприети или са планирани, или международните партньорства, които ще бъдат или са били създадени, с цел да се улесни вносът на водород от възобновяеми източници.

В актуализираните си НПЕК **държавите членки също така се насърчават да интегрират компонент за устойчиво производство и използване на биогаз и биометан,** като оценят националния потенциал и определят траектории за постигането му до 2030 г. и 2050 г.⁽⁴⁷⁾.

Необходима е цялостна рамка от политики и мерки, с които се насърчава внедряването на енергията от възобновяеми източници във всички подходящи сектори на икономиката. По-бързото внедряване на енергията от възобновяеми източници е от особено значение за секторите, в които досега напредъкът е по-бавен (като транспорта, сградния фонд и промишлеността, особено в промишлени сектори, в които е трудно намаляването на емисиите). Акцентът следва да бъде върху насърчаването на навлизането на електрификацията, технологиите за възобновяеми източници на енергия (включително водород от възобновяеми източници в промишлените сектори), акумулирането на енергия и реакцията на потреблението, с които се повишава гъвкавостта на енергийната система и се улеснява интеграцията на енергията от възобновяеми източници в системата.

Особено предизвикателство пред разработването и внедряването на повечето проекти за енергия от възобновяеми източници, което трябва да бъде разгледано в НПЕК, е свързано с издаването на разрешения. В това отношение държавите членки следва да приведат националните си политики и мерки в съответствие с предложението за изменение на Директивата за енергията от възобновяеми източници⁽⁴⁸⁾ от май 2022 г., стратегията на ЕС за слънчевата енергия и свързаната с нея препоръка за ускоряване на процедурите за издаване на разрешения за проекти за енергия от възобновяеми източници⁽⁴⁹⁾.

При актуализирането на националните си планове държавите членки следва също така да разработят мерки за улесняване на споразуменията за закупуване на електрическа енергия и гаранциите за произход. В политиките следва също така да се разгледа внедряването на решения за енергия от възобновяеми източници в сградите след предложението за преработка на Директивата относно енергийните характеристики на сградите, особено по отношение на отоплението (например термопомпите) и слънчевата енергия на покривите, в съответствие с амбицията на REPowerEU.

2.1.2 Използване като основа на структурните мерки за енергийна ефективност

Мерките за енергийна ефективност често могат да бъдат най-евтиният, най-безопасният и най-чистият начин за намаляване на нашата зависимост от вноса на изкопаеми горива от Русия и за осигуряване на справедлив път към прехода към чиста енергия. Освен това използването на по-малко енергия спомога за сигурността на доставките и акумулирането на енергия, помага за намаляване на енергийната бедност и повишава конкурентоспособността на световната сцена.

Актуализираните НПЕК следва да са в съответствие с по-голямата амбиция, предложена в преработената версия на Директивата за енергийната ефективност, като предоставят национален принос за общата обвързваща цел на ЕС и за дяловете на потреблението на енергия в секторите, в които се осъществява крайното потребление. В актуализираните национални планове следва също така да бъде включена подробна информация относно методиката и изчисляването на задължението за икономии на енергия, както и необходимата информация за пълната разгъната застроена площ, която трябва да се санира, или за еквивалентни годишни икономии на енергия за обществените сгради.

Политиките, мерките и програмите за енергийна ефективност в актуализираните национални планове следва да обхващат всички сектори, в които има енергопотребление, в това число сградния сектор (жилищни сгради и сгради от третичния сектор), промишлеността и транспорта. Принципът на енергийната ефективност на първо място⁽⁵⁰⁾ следва да се използва като основополагащ принцип и прилагането му следва да бъде обяснено. Освен това следва да се предоставят методиката за изчисляване и основните данни за изчисляването на коефициента на първичната енергия.

⁽⁴⁷⁾ Изпълнение на плана за действие REPowerEU: нужди от инвестиции, ускорител на водорода и постигане на целите във връзка с биометана, SWD(2022) 230 final, стр. 35.

⁽⁴⁸⁾ Предложение за директива на Европейския парламент и на Съвета за изменение на Директива (ЕС) 2018/2001 за насърчаване използването на енергия от възобновяеми източници, Директива 2010/31/ЕС относно енергийните характеристики на сградите и Директива 2012/27/ЕС относно енергийната ефективност, COM(2022) 222 final

⁽⁴⁹⁾ Стратегия на ЕС за слънчевата енергия, COM(2022) 221 final, Насоки за държавите членки относно добрите практики за ускоряване на процедурите за издаване на разрешения за проекти за енергия от възобновяеми източници и за улесняване на споразуменията за закупуване на електроенергия, SWD/2022/0149 final.

⁽⁵⁰⁾ Член 2, параграф 18 от Регламента за управлението.

По отношение на сградите актуализираните НПЕК следва да бъдат приведени в съответствие с актуализираните и увеличени амбиции и изисквания в предложението за Директивата относно енергийните характеристики на сградите, както и с увеличените усилия в областта на енергийното саниране на сгради с цел да се удвои процентът на саниране (Вълна на саниране ⁽⁵¹⁾). Като се изпълняват ангажиментите в националните дългосрочни стратегии за саниране, в актуализираните НПЕК следва да се включат мерките, предприети за постепенно декарбонизиране на сградния фонд, в това число мерките за подкрепа за финансова и техническа помощ, които са свързани и с наличието на квалифицирана работна сила.

В съответствие с REPowerEU и съобщението „План на ЕС за енергоспестяване“ ⁽⁵²⁾ държавите членки следва да включат информация за своя принос и за начина, по който изпълняват REPowerEU, като включат мерките за промяна на поведението, комуникационните кампании и фискалните мерки, които са приложени или планирани за насърчаване на икономите на енергия.

2.1.3. Проучване на пълния потенциал на двойния екологичен и цифров преход

Дълбоката цифрова трансформация на енергийната система на ЕС също е един от елементите от решаващо значение за постигане на целите на REPowerEU и на Европейския зелен пакт. За енергийната и ресурсната ефективност, декарбонизацията, електрификацията, секторната интеграция и децентрализацията на енергийната система са необходими огромни усилия в областта на цифровизацията.

Държавите членки се приканват да определят полезните взаимодействия между националните дейности, общите цели и конкретните цели в областта на енергетиката и цифровизацията, както и да обмислят как да ги използват допълнително чрез политики и мерки в съответствие с „Цифровизиране на енергийната система — план за действие на ЕС“ ⁽⁵³⁾. Цифровизацията ще бъде от основно значение за повишаване на ангажираността на потребителите и за развитието на електроенергийна инфраструктура, която е подходяща за бъдещата енергийна система. Инвестирането в цифровизацията на мрежата за пренос на електроенергия също така ще осигури възможност за разходнонефективна трансформация на енергийната система.

Въз основа на опита от своите планове за възстановяване и устойчивост държавите членки също така се насърчават да търсят полезни взаимодействия между НПЕК и националните стратегически пътни карти за цифровото десетилетие, представени в рамките на политическата програма за цифровото десетилетие до 2030 г. ⁽⁵⁴⁾, за да се гарантира, че цифровата инфраструктура и технологии допринасят за устойчива кръгова и климатично неутрална икономика и общество в съответствие с Европейския зелен пакт. Държавите членки се приканват да обмислят как ще използват процеса и инструментите на цифровото десетилетие, и по-специално многонационалните проекти, за да ускорят екологичния преход.

2.2 Интегриране на изискванията на адаптирането към изменението на климата

Честотата и тежестта на екстремните климатични явления нараства. След изготвянето на първоначалните НПЕК значението на адаптирането към изменението на климата се признава все повече в световен мащаб ⁽⁵⁵⁾. През 2021 г. Комисията публикува нова стратегия на ЕС за адаптиране към изменението на климата, в която се подчертава значението на интегрирането на устойчивостта спрямо изменението на климата в националните фискални рамки и на природосъобразните решения. В Европейския закон за климата се подчертава значението на това секторните мерки да бъдат устойчиви спрямо потенциалните неблагоприятни последици от изменението на климата ⁽⁵⁶⁾.

Държавите членки се приканват да определят в своите актуализирани национални планове цели за адаптиране, за да подкрепят постигането на националните общи цели, конкретни цели и принос в рамките на Енергийния съюз ⁽⁵⁷⁾, в съответствие със стратегията на ЕС за адаптиране към изменението на климата. Рисковете, свързани с изменението на климата, трябва да бъдат интегрирани в решенията за инвестиции и планиране и по този начин трябва да се увеличи капацитетът на държавите членки за адаптиране, да се укрепи устойчивостта и да се намали уязвимостта към изменението на климата. Важно е, че дейностите по адаптиране, ако са правилно изготвени, могат също да принесат съпътстващи ползи за смекчаване на изменението на климата и да подобрят социалната и икономическата устойчивост по справедлив начин, като се имат предвид неравномерните регионални и обществени въздействия на изменението на климата и на екстремните метеорологични явления. Инвестициите с цел смекчаване трябва да бъдат устойчиви на изменението на климата.

⁽⁵¹⁾ Съобщение за вълната на саниране, COM(2020) 662 final.

⁽⁵²⁾ Съобщение на Комисията до Европейския парламент, Съвета, Европейския икономически и социален комитет и Комитета на регионите „План на ЕС за енергоспестяване“, COM(2022) 240 final.

⁽⁵³⁾ Цифровизиране на енергийната система — план за действие на ЕС, COM(2022) 552.

⁽⁵⁴⁾ Предложение за решение на Европейския парламент и на Съвета за създаване на политическа програма до 2030 г. „Път към цифровото десетилетие“, COM(2021) 574 final.

⁽⁵⁵⁾ Например на срещата на върха на ООН по въпросите на климата, срещата на върха за глобалната адаптация и различните конференции на страните по Рамковата конвенция на ООН по изменението на климата и по Парижкото споразумение.

⁽⁵⁶⁾ Съгласно член 5 от Европейския закон за климата държавите членки трябва да гарантират, че политиките за адаптиране към изменението на климата са последователни, взаимно се допълват, осигуряват съпътстващи ползи за секторните политики и допринасят за по-доброто интегриране по последователен начин на адаптирането към последиците от изменението на климата във всички области на политиката.

⁽⁵⁷⁾ Член 4, буква а), точка 1, подточка iii) и приложение I към Регламента за управлението.

Целите за адаптиране следва да бъдат количествено определени, когато е възможно, и ясно свързани с конкретните цели на Енергийния съюз и политиките, които подкрепят. В съответните раздели на главата за политиките и мерките в актуализираните НПЕК могат да бъдат включени препратки към националната стратегия или план за адаптиране. Например в актуализираните НПЕК би могло да се определи с кои мерки ще се опазват потенциалът на земеползването за улавяне на въглерод (измерение „Декарбонизация“), капацитетът за производство на електроенергия (измерение „Енергийна сигурност“) или икономии на енергия в жилищните помещения (измерение „Енергийна ефективност“) в контекста на липсата и недостига на вода, сушилите, наводненията, горските пожари или горещите вълни. Може да бъдат описани планираните и изпълнените природосъобразни решения заедно с действителните или очакваните им въздействия по отношение на адаптирането към изменението на климата (например защита срещу опустиняване, високи температури в градовете, наводнения и т.н.). Особено внимание следва да се обърне на водата, по-специално на устойчивостта на енергийните системи спрямо структурен или сезонен недостиг на вода. Може също така да бъдат разгледани новаторски подходи като политики за застраховане и фискални мерки, насочени към пропуските в опазването на климата, както и инвестиции, насочени към опазване на биологичното разнообразие, които биха допринесли за адаптирането към изменението на климата.

2.3 Подобряване на планирането за секторите на земеползването, горското стопанство и селското стопанство

Секторите на земеползването, горското стопанство и селското стопанство ще играят решаваща роля за постигане на целите на ЕС за неутралност по отношение на климата и адаптиране чрез значително намаляване на емисиите на парникови газове, подобро поглъщане на въглерод и екосистемни услуги за повишаване на устойчивостта. Поглъщителите на въглерод в ЕС намаляват с постоянни темпове. След причините за това са увеличеното търсене на дървесина, достигането на горите до зрялост за дърводобив, както и увеличаването на смущенията в горите. В същото време напредъкът при намаляването на емисиите в сектора на селското стопанство на ЕС е в застой въпреки увеличената подкрепа за действията в областта на климата. Ключови източници на емисии на парникови газове в сектора на селското стопанство са емисиите на метан от селскостопанските животни — както от ентеричната ферментация, така и от управлението на оборския тор — и емисиите на диазотен оксид, дължащи се на използването на химически торове и на управлението на оборския тор.

Както е посочено в раздел 1.1, в актуализираните НПЕК следва да се отрази по-голямата амбиция, предложена за преразглеждането на Регламента за ЗПЗГС, като се определи пътят към постигането на националните цели. В националните планове следва да се посочи как държавите възнамеряват да увеличат приноса на своите сектори на земеползването, горското стопанство и селското стопанство към по-високата цел на ЕС в областта на климата чрез политики и мерки и повишена амбиция. Държавите членки следва да интегрират по-добре мерките за смекчаване, адаптиране и възстановяване на природата в своите сектори на земеползването, горското стопанство и селското стопанство в контекста на свързани инициативи за биологичното разнообразие и биоенергията. Съвсем наскоро в предложението за Закон за възстановяването на природата⁽⁵⁸⁾ също бяха разгледани аспекти на управлението на земите, имащи отношение към смекчаването на изменението на климата и адаптирането към него.

В политиките и мерките следва да бъде отразена повишената амбиция по отношение на адаптирането към и смекчаването на изменението на климата, като бъдат обхванати емисиите на CO₂ и на вещества, различни от CO₂, и поглъщането на въглерод във връзка с енергийната ефективност, производството и използването на енергия от възобновяеми източници и опазването, защитата и възстановяването на екосистемите.

Каре 4: Съдържание на актуализираните НПЕК във връзка със ЗПЗГС. Планиране и количествено определяне на следните дейности:

- определяне на подобренията за системата за събиране на информация и наблюдение, необходими за избор, създаване и прилагане на ефективна политика в секторите на земеползването, горското стопанство и селското стопанство (например чрез сателитни изображения). В системата следва да се включи необходимостта от осигуряване на ефективно изпълнение по отношение на целите за защита и възстановяване на екосистемите;
- намаляване на емисиите на парникови газове в сектора на селското стопанство с емисии на вещества, различни от CO₂, включително по отношение на ентеричната ферментация, управлението на оборския тор и управлението на торовете;
- увеличаване на нетните поглъщания в секторите на земеползването, горското стопанство и селското стопанство, в това число чрез въглеродно земеделие и дълготрайни материали за съхраняване на въглерод (като строителни продукти на основата на дървесина), с акцент върху интегрирани подходи като природосъобразни решения, за да се допринесе също така за целите за опазване и възстановяване на екосистемите, както и за други екологични цели (например биологично разнообразие, нулево замърсяване, спиране на изчерпването на природните ресурси);
- насърчаване и прилагане на мерки за енергийна ефективност, свързани с биомасата, в това число доставка на изолационни материали на биологична основа.

⁽⁵⁸⁾ Предложение за регламент на Европейския парламент и на Съвета относно възстановяването на природата, COM(2022) 304 final.

2.4 *Справяне с емисиите на метан*

Комисията насърчава държавите членки да определят в своите актуализирани НПЕК секторни общи и конкретни цели за намаляване на емисиите на метан и съответните политики и мерки, като вземат предвид целите в стратегията на ЕС за метана ⁽⁵⁹⁾.

Намаляването на емисиите на метан допринася пряко за забавяне на скоростта на затоплянето. Освен това, тъй като метанът е прекурсор на озона, с намаляването му също така се намалява замърсяването на въздуха. Метанът има потенциал за глобално затопляне, който е 28 пъти по-голям от този на CO₂ за период от 100 години. В ЕС над половината от антропогенните емисии на метан идват от селското стопанство, като на селскостопанските животни се дължат 54 % от общите емисии на метан в ЕС (над 6 % от общите емисии на парникови газове в ЕС) ⁽⁶⁰⁾. В сравнение с това около една четвърт от емисиите на метан са от твърдите отпадъци и отпадъчните води, а почти една пета — от енергетиката.

Метанът е обхванат от Регламента за разпределяне на усилията ⁽⁶¹⁾, с който на държавите членки се предоставя гъвкавост да избират подходящите политики за намаляване на емисиите на метан. Освен това ЕС има няколко секторни политики, които спомагат за намаляване на емисиите на метан ⁽⁶²⁾, като Общата селскостопанска политика, Директивата относно депонирането и предложените, както и планираните преразглеждания на Директивата относно емисиите от промишлеността, Директивата за пречистването на градските отпадъчни води и Директивата за енергията от възобновяеми източници, както и предложени нов регламент относно намаляването на емисиите на метан в сектора на енергетиката.

Каре 5: Примери за политики и мерки за намаляване на емисиите на метан:

- **Селско стопанство** — въвеждане на стимули за селекция, с която се подобряват здравето и плодovitостта, управление на фуражите и фуражните добавки за намаляване на метана от ентеричната ферментация, като същевременно се предотвратяват компромиси с други екологични проблеми като емисиите на амоняк; насърчаване на техники за съхранение на оборски тор (например охлаждане на полутечния оборски тор, подкиселяване на полутечния оборски тор, покриване на оборския тор и съоръжения за съхранение на полутечен оборски тор, въвеждане на гранични стойности за емисиите и изисквания за мониторинг) и анаеробно разграждане с оползотворяване на биогаза за намаляване на метана от управлението на оборския тор, с допълнителна полза под формата на намаляване на зависимостта от вноса на природен газ и предотвратяване на емисиите на амоняк; насърчаване на по-устойчиви режими на хранене с по-малко червено и преработено месо и повече източници на протеин от растителен произход.
- **Твърди отпадъци и отпадъчни води** — намаляване на депонирането на органични отпадъци чрез пълно и бързо прилагане на законодателството в областта на отпадъците и депонирането; разделяне при източника и анаеробно разграждане с оползотворяване на биогаза с цел намаляване на метана от твърдите отпадъци; анаеробно разграждане на утайки с оползотворяване на биогаза с цел намаляване на метана от отпадъчните води.
- **Енергетика** — в съответствие с предложения регламент за намаляване на емисиите на метан ⁽⁶³⁾ измерването, докладването и проверката на емисиите на метан в сектора на енергетиката трябва да бъдат подобрени и емисиите трябва да бъдат намалени чрез задължително откриване и отстраняване на течове, както и чрез забрана за изпускането в атмосферата и изгарянето във факел.

2.5 *Интегриране на дългосрочното съхранение на CO₂ в геоложки формации*

Държавите членки се насърчават да включат в своите актуализирани НПЕК планираните усилия за осигуряване на възможност на техните промишлени отрасли да уловят и съхраняват за постоянно присъщите им технологични емисии в местата за съхранение в геоложки формации в съответствие с Директива 2009/31/ЕО. За постигането на целта за неутралност по отношение на климата е необходимо оставашите в целия ЕС емисии на парникови газове и поглъщанията от сектори, в които е трудно намаляването на емисиите, да бъдат балансирани в рамките на ЕС най-късно до 2050 г. и след това ЕС да постигне отрицателни емисии.

⁽⁵⁹⁾ Стратегия на ЕС за метана, COM(2020) 663 final.

⁽⁶⁰⁾ Европейска агенция за околна среда.

⁽⁶¹⁾ Регламент (ЕС) 2018/842 на Европейския парламент и на Съвета от 30 май 2018 г. за задължителните годишни намаления на емисиите на парникови газове за държавите членки през периода 2021—2030 г., допринасящи за действията в областта на климата в изпълнение на задълженията, поети по Парижкото споразумение (ОВ L 156, 19.6.2018 г., стр. 26).

⁽⁶²⁾ Като Общата селскостопанска политика, Директивата относно депонирането и предложените, както и планираните преразглеждания на Директивата относно емисиите от промишлеността, Директивата за пречистването на градските отпадъчни води и Директивата за енергията от възобновяеми източници.

⁽⁶³⁾ Предложение за регламент на Европейския парламент и на Съвета за намаляване на емисиите на метан в сектора на енергетиката и за изменение на Регламент (ЕС) 2019/942, COM(2021) 805 final.

Редица дейности, в това число енергоемки отрасли като производството на цимент, желязо и стомана, алуминий, целулоза и хартия и рафинериите, както и селското стопанство, имат присъщи технологични емисии в резултат на самите производствени процеси. Улавянето и съхранението на въглерод или улавянето и използването на въглерод могат да осигурят решаващ принос за справяне с емисиите от тези сектори.

Освен това то може да помогне за отстраняването на CO₂ от атмосферата чрез поглъщане на въглерод, като биоенергия, съчетана с улавяне и съхранение на въглерод (BEUCB) и чрез пряко улавяне на атмосферния въглерод (DACCS). Към внедряването на BEUCB в актуализираните НПЕК следва да се подходи при пълно отчитане на ограниченията и наличността на устойчива биомаса.

Каре 6: Определяне на общите цели, конкретните цели и приносите за улавяне и съхранение на въглерод.

Държавите членки се насърчават да предоставят следната информация:

- годишната обобщена прогноза за присъщите технологични емисии, които ще трябва да бъдат намалени чрез улавяне на CO₂;
- годишния биогенен и директен CO₂ във въздуха, който ще бъде наличен за съхранение на CO₂ в геоложки формации;
- капацитета за съхранение на CO₂ в геоложки формации, който може да бъде оперативно предоставен всяка година;
- годишния капацитет за съхранение на CO₂, който може да стане наличен в края на експлоатацията на находищата на въглеводороди;
- планираната инфраструктура за транспортиране на CO₂;
- наличната подкрепа под формата на публично финансиране за инвестиции в улавяне, транспортиране и съхранение на CO₂;
- всякакви други мерки в подкрепа на разгръщането на възможности за дългосрочно съхранение на CO₂ в геоложки формации.

2.6 **Насърчаване на измерението „Научни изследвания, иновации и конкурентоспособност“**

Въз основа на оценката на първоначалните НПЕК за 2020 г. ⁽⁶⁴⁾ и като се вземат предвид настоящите геополитически обстоятелства и последните промени в политиката, държавите членки се приканват да засилят измерението „Научни изследвания, иновации и конкурентоспособност“ в своите актуализирани планове.

За успеха на научните изследвания и иновациите (НИИ) в областта на чистата енергия и нисковъглеродните технологии са необходими достатъчно експерти и предприемачи, подкрепени от синергичното използване на програми на ЕС, национални и регионални програми. Ясните национални общи и конкретни цели за НИИ до 2030 г. (и, където е целесъобразно, до 2050 г.), засиленото сътрудничество между държавите членки и непрекъснатият мониторинг на националните дейности за НИИ са от решаващо значение за укрепване на конкурентоспособността на ЕС и за постигане на целите на Зеления пакт. Тези елементи са от съществено значение и за улесняване на успешната пазарна реализация на резултатите от НИИ, за укрепване на конкурентоспособността на ЕС и в крайна сметка ще доведат до ускорено внедряване на технологии, които се очаква да окажат влияние върху целите на Зеления пакт. Стратегиите за НИИ следва също така да обхващат и благоприятстват нетехнологични, трансдисциплинарни аспекти, които са от критично значение за ускоряване на екологичния и енергийния преход — стимулиране на промяна на поведението, избор на начин на живот, съобразен с климата, насърчаване на иновации в институционалната, управленската и политическата област за създаване на благоприятни условия за неутрална по отношение на климата трансформация.

В актуализираните национални планове следва да бъдат описани целите и политиките на държавите членки за улесняване на разширяването на производството на налични на пазара нисковъглеродни технологии, оборудване и компоненти (например като се вземат предвид текущото положение и тенденциите в областта на инвестициите, както и добавената стойност) на тяхната територия — както и техните цели и политики за постигане на това чрез усилия за диверсификация в трети държави. В плана REPowerEU е посочено, че за постигането на целите му са необходими диверсифициране на доставките на оборудване за енергия от възобновяеми източници и на суровини от изключителна важност, намаляване на секторните зависимости, справяне с проблемните места по веригата на доставките и разширяване на производствения капацитет на ЕС за технологии за чиста енергия. В актуализираните НПЕК следва да бъдат отразени по-добре нуждите, свързани с производствения капацитет и промишлените вериги за създаване на стойност в ключови технологии за нисковъглеродна енергия.

⁽⁶⁴⁾ Оценка за целия ЕС на националните планове в областта на енергетиката и климата. Към екологосъобразен преход и насърчаване на икономическото възстановяване чрез интегрирано планиране в областта на енергетиката и климата.

Каре 7: Най-добри практики за подобряване на измерението „Научни изследвания, иновации и конкурентоспособност“

- Идентифициране и описване на необходимите НИИ в областта на чистата енергия за постигане на целите в областта на енергетиката и климата, в това число аспектите на въздействието върху околната среда и на справедливия преход ⁽⁶⁵⁾, и оценка на социално-икономическите въздействия на екологичния преход.
- Описване на националните цели за НИИ и цели за финансиране, които показват конкретни и количествени пътища за постигане на целите за 2030 г. и 2050 г. за конкретни ключови технологии за чиста енергия и улавяне и съхранение на въглерод.
- Интегриране на промишлените етапи на веригите за създаване на стойност в областта на чистата енергия, например чрез разглеждане на производствените мощности за технологии за енергия от възобновяеми източници, като по този начин също така се подкрепя конкурентоспособността на европейската промишленост.
- Проучване на полезните взаимодействия между съответните национални фондове и дейности, от една страна, и иновационните платформи с работните групи за изпълнение на стратегическия план за енергийните технологии (SET) и, когато е целесъобразно, с четирите мисии на Зеления пакт на ЕС ⁽⁶⁶⁾, от друга страна.
- Подобряване на сътрудничеството между държавите, участващи в изпълнението на стратегическия план за енергийните технологии, по-специално, но не изключително чрез партньорството за преход към чиста енергия по „Хоризонт Европа“.
- Описване на начините за засилване на сътрудничеството с партньори в световен мащаб за НИИ в областта на чистата енергия.
- Подобряване на подкрепата и достъпа до финансиране за бизнес иновации, в това число стартиращи предприятия, разрастващи се предприятия и МСП.
- Интегриране на разрастването на производството и на диверсифицирания производствен капацитет на веригите за създаване на стойност в областта на чистата енергия и нисковъглеродните технологии в националните цели, политиките и мерките по отношение на конкурентоспособността.
- Интегриране на развитието на уменията, необходими за прехода към чиста енергия, чрез установяване на връзка например с Пакта за уменията за енергията от възобновяеми източници.
- Интегриране на понятията за възможност за рециклиране и кръговост и на необходимостта от намаляване на зависимостта и ефективно диверсифициране на снабдяването с вносни суровини и компоненти, необходими за производството на технологии за чиста енергия.
- Определяне и описване на начините за повишаване на конкурентоспособността на технологиите за чиста енергия на световния пазар, включително на основните фактори и предизвикателства както на вътрешния, така и на световния пазар.

2.7 Интегриране на целта за неутралност по отношение на климата

От държавите членки се изисква да включат в актуализираните си НПЕК елементи, с които подобряват съгласуваността и последователността с целта на ЕС за неутралност по отношение на климата, като използват като основа националните си дългосрочни стратегии. За да се осигури последователност и съгласуваност с целта на ЕС за неутралност по отношение на климата, с Европейския закон за климата бе изменен Регламентът за управлението, за да се включи целта за неутралност по отношение на климата в съответните разпоредби на този регламент ⁽⁶⁷⁾. Елементите, при които държавите членки могат да подобрят съгласуваността и последователността, включват:

- извършваната от тях оценка на въздействието на планираните политики и мерки, чрез анализи на съответствието с целта на ЕС за неутралност по отношение на климата, определена в член 2, параграф 1 от Европейския закон за климата (член 3, параграф 2, буква е) от Регламента за управлението);
- аналитичната основа за плана, чрез описване на начина, по който съществуващите политики и мерки и планираните политики и мерки допринасят за постигането на целта на ЕС за неутралност по отношение на климата, определена в член 2, параграф 1 от Европейския закон за климата (член 8, параграф 2, буква д) от Регламента за управлението и в приложение I, част 1, раздел Б, точка 5.5 от Регламента за управлението);

⁽⁶⁵⁾ Вж. Препоръка на Съвета от 16 юни 2022 година относно гарантирането на справедлив преход към неутралност по отношение на климата (ОВ С 243, 27.6.2022 г., стр. 35).

⁽⁶⁶⁾ Адаптиране към изменението на климата, Възстановяване на нашите океани и води, Неутрални по отношение на климата и интелигентни градове, Пакт за почвата за Европа.

⁽⁶⁷⁾ Член 13 от Европейския закон за климата.

— определянето на политиките и мерките, свързани с емисиите и поглъщането на парникови газове, чрез представяне на перспектива за постигането на целта на ЕС за неутралност по отношение на климата (приложение I, част 1, раздел А, точка 3.1.1, подточка i от Регламента за управлението).

3 Междусекторни елементи, на които трябва да се обърне внимание при актуализирането на НПЕК

3.1 Използване като основа на поуките, извлечени от първоначалните НПЕК

Първоначалните национални планове в областта на енергетиката и климата, представени от държавите членки, поставят основата за увеличаване на амбициите и постигане на целите на Европейския зелен пакт и на плана REPowerEU. При тяхното изготвяне бе следван повтарящият се процес, определен в Регламента за управлението, който се основава на обширни консултации между Комисията и държавите членки, както и на консултации със заинтересованите страни и гражданското общество. Комисията направи оценки на първите проекти на планове поотделно и на равнището на ЕС ⁽⁶⁸⁾ и отправи към държавите членки препоръки ⁽⁶⁹⁾ за финализирането на плановете. Окончателните планове бяха представени, макар и някои от тях със закъснение, до 31 декември 2019 г. и Комисията направи оценка на тези планове поотделно и съвкупно ⁽⁷⁰⁾.

3.1.1 Подобряване на националните планове в областта на енергетиката и климата до 2030 г.

Подходът, който обхваща „всички нива на управление“, е в центъра на изготвянето на първоначалните планове и е един от водещите принципи на Регламента за управлението. Той спомога за повишаване на последователността в петте измерения на Енергийния съюз и за създаване на полезни взаимодействия между различните области на политиката.

Държавите членки се приканват да се обърнат към всички подходящи органи и заинтересовани страни, когато изготвят актуализацията на своите проекти на интегрирани национални планове и окончателни интегрирани национални планове. Тези подходящи органи следва да работят заедно в рамките на различните си портфейли за актуализирането на националните планове и за постигането на споделените цели на Енергийния съюз, Европейския зелен пакт, европейския семестър, Механизма за възстановяване и устойчивост, плана REPowerEU и за други промени в политиките на ЕС в областта на енергетиката и климата. С подобен процес следва да се гарантира, че органите поемат отговорност за изпълнението на интегрираните национални планове.

Държавите членки се насърчават да използват като основа своите първоначални национални планове, като същевременно изцяло вземат предвид свързаната оценка, извършена от Комисията.

3.1.2 Полезни взаимодействия с интегрираните доклади за напредъка

Държавите членки се насърчават да използват първите интегрирани национални доклади за напредъка в областта на енергетиката и климата (НДНЕК), когато изготвят своите актуализирани НПЕК. Докладите могат да се използват: i) като помощ при описването на текущата ситуация, включително по отношение на адаптирането към изменението на климата; ii) за да се оценят оставащите пропуски при постигането на общите цели, конкретните цели и приноса, определени в първите национални планове; и iii) за да се направят заключения относно адекватността на политиките, мерките и инвестициите, съдържащи се в НДНЕК във всяко измерение и сектор, включително относно тяхното въздействие върху качеството на въздуха и емисиите на замърсители на въздуха.

До 15 март 2023 г. държавите членки ще представят НДНЕК на Комисията за първи път ⁽⁷¹⁾. Докладването и наблюдението на напредъка са две от основните характеристики на Регламента за управлението. НДНЕК ще допринесат за основана на доказателства оценка на напредъка в прилагането на първоначалните НПЕК и следователно са ценен начин за установяване на потенциални области, в които е необходимо подобрене. Беше разработен формат за докладването и наблюдението на напредъка, за да се анализира изпълнението на политиките в областта на енергетиката и климата в НПЕК, като се има предвид ограничаването на административната тежест за държавите членки и за Комисията.

⁽⁶⁸⁾ COM(2019) 285, За обединени действия в областта на Енергийния съюз и климата — Да положим основите за успешен преход към чиста енергия. Вж. също Economidou, M., Ringel, M., Valentova, M., Zancanella, P., Tsemekidi Tzeirnak, S., Zangheri, P., Paci, D., Ribeiro Serrenho, T., Palermo, V. и Bertoldi, P., National Energy and Climate Plans for 2021-2030 under the EU Energy Union (Национални планове в областта на енергетиката и климата за периода 2021—2030 г. в рамките на Енергийния съюз на ЕС), EUR 30487 EN, Служба за публикации на Европейския съюз, Люксембург, 2020 г., ISBN 978-92-76-27013-3, doi:10.2760/678371, JRC122862.

⁽⁶⁹⁾ Национални планове в областта на енергетиката и климата | Европейска комисия (europa.eu).

⁽⁷⁰⁾ Оценка за целия ЕС на националните планове в областта на енергетиката и климата Към екологосъобразен преход и насърчаване на икономическото възстановяване чрез интегрирано планиране в областта на енергетиката и климата, COM(2020) 564.

⁽⁷¹⁾ В съответствие с членове 17—25 от Регламента за управлението.

Събраната във връзка с докладването на напредъка информация може да се използва в аналитичната част на актуализираните национални планове, както и за планираните политики и мерки. Въпреки това, когато става въпрос за пазарите на електроенергия и газ, цените на енергията и разбивката на текущата цена по елементи (компонентите на цените на енергията, на мрежата, данъци/налози), държавите членки следва да представят актуализиран анализ в сравнение с момента на представяне на НДНЕК.

3.2 Приобщаващо участие на обществеността на ранен етап в съответствие с Конвенцията от Орхус

Както и при първоначалните планове, държавите членки трябва да разработят актуализацията на НПЕК в диалог с местните органи, организациите на гражданското общество, социалните партньори, бизнес общността в сектора, инвеститорите и други заинтересовани страни. Съгласно член 10 от Регламента за управлението от държавите членки се изисква да предоставят на обществеността на ранен етап ефективни възможности за участие в разработването на НПЕК. Държавите членки са страни по Конвенцията от Орхус ⁽⁷²⁾ и поради това са длъжни да гарантират, че на обществеността се предоставят на ранен етап ефективни възможности за участие в изготвянето на проектите на актуализирани национални планове в рамките на прозрачна и справедлива рамка ⁽⁷³⁾. По-специално на обществеността трябва да бъде предоставен разумен срок за участие в различните фази и трябва да се проведат консултации с нея, когато всички възможности са все още открити ⁽⁷⁴⁾. Добрата консултация предполага, че обществеността следва да има достъп до всички съответни документи, доклади и допускания в началото на периода на консултация. Държавите членки се приканват да обмислят най-добрите практики, като например организиране на консултация чрез специален уебсайт на НПЕК, на който е предоставена цялата информация.

Съгласно член 11 от Регламента за управлението държавите членки трябва да установят многостепенен диалог в областта на енергетиката и климата. Те трябва да предоставят платформа за обсъждане със заинтересованите страни на различните сценарии, предвидени за политиките в областта на енергетиката и климата, и на постигането на целта на ЕС за неутралност по отношение на климата, заложен в Европейския закон за климата ⁽⁷⁵⁾. Държавите членки ще докладват за постигнатия при установяването на този диалог напредък в НДНЕК. За обществените консултации държавите членки се насърчават да засилят многостепенния диалог и да работят с регионални и местни лица и групи, които могат да предложат конкретни мерки. Те следва също така да проучат полезните взаимодействия със съществуващите форуми, като Споразумението на кметовете. Необходимо е държавите членки също да осигурят пълни и навремени консултации и участие на социалните партньори съгласно съответните национални правила и практики. Социалният диалог и подходът на участие на цялото общество са от решаващо значение за разработването и прилагането на ефективни политики в областта на енергетиката и климата в съответствие с принципите на Европейския стълб на социалните права.

От държавите членки се изисква да включат в актуализираните НПЕК обобщение на консултациите и на изразените от обществеността становища или временни становища. Държавите членки следва да обяснят как са взети под внимание мненията на обществеността преди представянето на проектите на националните планове и на окончателните национални планове. От държавите членки също се очаква да опишат как процесът е позволил на обществеността да участва по прозрачен и справедлив начин.

3.3 Засилване на регионалното сътрудничество за по-добър координиран отговор и насърчаване на солидарността

Държавите членки се насърчават да засилят регионалното сътрудничество при изготвянето на актуализираните национални планове. Доколкото е възможно, се препоръчва това сътрудничество да се координира чрез създаден форум за регионално сътрудничество. Регионалните групи, създадени в рамките на Европейската платформа за закупуване на газ ⁽⁷⁶⁾, както и регионалните групи по въпросите на риска във връзка със сигурността на доставките на газ на пазара на ЕС, също могат да предоставят подкрепа, когато е необходимо. Въпреки че механизъмът за управление бе създаден, за да се стимулира сътрудничеството между държавите членки на трансгранично и регионално равнище ⁽⁷⁷⁾, държавите членки не са се възползвали от пълния потенциал на регионалното сътрудничество по време на изготвянето на първоначалните НПЕК.

Държавите членки също така се насърчават да участват на доброволен принцип в съвместното изготвяне на части от своите НПЕК както на териториално, така и на секторно равнище. Това е възможност да се облекчи административната тежест за държавите членки и да се подобри съдържанието на НПЕК. Комисията е готова да улесни това сътрудничество, ако държавите членки поискат това по време на изготвянето на проектите на актуализираните НПЕК. Регионалното сътрудничество по отношение на политиките в областта на енергетиката и

⁽⁷²⁾ Aarhus (europa.eu).

⁽⁷³⁾ Член 6 от Конвенцията от Орхус.

⁽⁷⁴⁾ Член 7 от Конвенцията от Орхус.

⁽⁷⁵⁾ Проектът NECPlatform, финансиран по програма LIFE, има за цел да подкрепи шест държави членки на ЕС (България, Италия, Португалия, Румъния, Франция и Хърватия) в създаването и управлението на постоянни платформи за многостепенен диалог в областта на енергетиката и климата, като им помага да спазват член 11 от Регламента за управлението чрез насърчаване на вертикалната и хоризонталната интеграция на политики в областта на енергетиката и климата. За повече информация: Funding & tenders (europa.eu).

⁽⁷⁶⁾ Европейска платформа за закупуване на газ (europa.eu).

⁽⁷⁷⁾ Член 12 от Регламента за управлението.

климата дава възможност за проучване на полезни взаимодействия за ефективно постигане на националните цели в областта на енергетиката и климата, като се осигурява по-голямата последователност на плановете. Областите за координация могат да включват например съвместни проекти или схеми за подпомагане на енергията от възобновяеми източници (например съвместими графици и мерки за изготвяне на съвместна схема) и последователни подходи при развиването на енергията от възобновяеми източници в даден регион или сътрудничество в рамките на стратегическия план за енергийните технологии.

Държавите членки се приканват да обобщят резултатите от регионалните консултации в проектите на актуализираните си национални плановете, като включат коментарите от други държави членки, и да обяснят как тези коментари са били взети предвид.

Държавите членки също така се приканват да включат регионални партньори, за да осигурят последователно планиране и да се справят с рисковете, свързани със сигурността на доставките. Това е важно и за да се осигури изграждането на достатъчна инфраструктура за електрическа енергия и инфраструктура за пренос на енергия (физическо измерение), както и за насърчаване на пазарната интеграция. Последните промени в енергийната политика показаха необходимостта от регионално сътрудничество за повишаването на устойчивостта и готовността на енергийната система и за ускоряване на прехода към чиста енергия. Днес повече от всякога регионалното сътрудничество и европейската солидарност са най-силният актив на ЕС за постигане на диверсифицирани енергийни доставки, за укрепване на измерението „Енергийна сигурност“ в НПЕК и в крайна сметка за постигане на по-устойчив Енергиен съюз. За да улесни регионалното сътрудничество, Комисията публикува конкретни насоки относно споделянето на разходите и ползите в проекти за сътрудничество в областта на енергията от възобновяеми източници.

Комисията приканва държавите членки да обобщят в своите проекти на актуализирани национални плановете участието си в Европейската платформа за закупуване на газ и възможните действия, произтичащи от тези дейности. Европейската платформа за закупуване на газ беше създадена, за да се координира работата по диверсифицирането на доставките на газ в ЕС, като не се използват руски източници. Това отчасти ще включва създаването на доброволен механизъм за закупуване на газ и водород от възобновяеми източници за ЕС, като се използва оптимално колективната политическа и пазарна тежест на ЕС. Освен това бяха създадени пет регионални групи (Югоизточна Европа, Централна Източна Европа, Северозападен регион, Югозападен регион и Балтийски регион), които да изготвят плановете за действие за привеждане в действие на усилията на Европейската платформа за закупуване на газ.

3.4 **Проучване на пълния потенциал на полезните взаимодействия и взаимовръзките с други инструменти за планиране за екологичен и справедлив преход**

В актуализираните НПЕК следва да бъдат отразени новите инструменти за финансиране на планирането, които бяха създадени след представянето на първите окончателни НПЕК през 2019 г. Условие за достъпа до част от средствата е одобряването на специалните плановете на държавите членки. В НПЕК следва да бъдат отразени по последователен и интегриран начин всички относими политики и мерки, които допринасят за постигането на националните общи цели, конкретни цели и приноси в областта на енергетиката и климата, в това число действията и възможностите за финансиране, произтичащи от други инструменти за финансиране и планиране ⁽⁷⁸⁾.

3.4.1 **Механизъм за възстановяване и устойчивост**

Важно е в актуализираните НПЕК държавите членки да отразяват в пълна степен инвестициите в енергетиката и климата и реформите в националните плановете за възстановяване и устойчивост (ПВУ) ⁽⁷⁹⁾ и да ги използват като основа за постигане на своите конкретни и общи цели и ангажименти за 2030 г. В количествено отношение Механизъмът за възстановяване и устойчивост (МВУ) представлява най-големият нов източник на финансиране за политиката в областта на енергетиката и климата. До август 2026 г. ⁽⁸⁰⁾, ПВУ ще продължат да стимулират в различна степен програмите за реформи и инвестиции на държавите членки в областта на енергетиката и климата. ПВУ бяха изготвени, за да допринесат за общите цели, конкретните цели и приносите, предвидени в НПЕК, с оглед на по-голямата амбиция за 2030 г. и 2050 г. Съгласно плана REPowerEU държавите членки следва да отразят в своите ПВУ допълнителни политики и мерки, като включат конкретна глава относно REPowerEU

⁽⁷⁸⁾ За общ преглед на инструментите за финансиране на ЕС за справедлив екологичен преход вж. приложение 3 към работния документ на службите на Комисията, придружаващ предложението на Комисията за препоръка на Съвета относно гарантирането на справедлив преход към неутралност по отношение на климата, SWD(2021) 452 final.

⁽⁷⁹⁾ Създадени с Регламент (ЕС) 2021/241 на Европейския парламент и на Съвета от 12 февруари 2021 г. за създаване на Механизъм за възстановяване и устойчивост (ОВ L 57, 18.2.2021 г., стр. 17).

⁽⁸⁰⁾ Около 40 % от разпределените средства за плановете за възстановяване и устойчивост (ПВУ) са свързани с мерки в подкрепа на целите в областта на климата, а в няколко ПВУ се надвишава значително определеният в регламента праг от 37 % за финансиране на мерките в областта на климата. Общите разходи за климата в 26-те плана, приети до 5 октомври 2022 г., възлизат на 199,9 милиарда евро. В допълнение в плановете са включени допълнителни разходи за околната среда в размер на 18,4 милиарда евро, като общата сума на разходите, за които е отбелязано, че допринасят за целите в областта на климата или околната среда, възлиза на 218,2 милиарда евро, или на 44,1 % от общите разпределени средства.

За да се осигури прозрачност и последователност, Комисията приканва държавите членки да опишат ясно ролята на ПВУ, в това число на главите относно REPowerEU, при прилагането на актуализираните НПЕК. За тази цел в актуализираните национални планове следва да се предостави количествена информация по отношение на приноса на мерките по ПВУ за актуализираните общи и конкретни цели в областта на климата и енергетиката, също и по отношение на финансирането. Освен това държавите членки **се приканват да правят в своите актуализирани НПЕК препратки към ПВУ и главата относно REPowerEU за всяка относима политика и мярка.** Държавите членки следва да посочат дали политиката или мярката представлява, изцяло или частично, част от ПВУ и главата относно REPowerEU, както и ролята на НПЕК за допълването на ПВУ и главите относно REPowerEU.

Когато е приложимо, те следва да включват препратка към решението за изпълнение на Съвета (РИС) за одобряване на оценката на техния план за възстановяване и устойчивост. Държавите членки следва да обмислят всяко разширяване на инвестициите и реформите, което може да допринесе допълнително за постигането на общите цели, конкретните цели и приноса до 2030 г. на техните актуализирани национални планове.

Комисията също така насърчава държавите членки да използват своя опит от процеса във връзка с ПВУ. Това може допълнително да подобри равнището на подробност на инвестициите и реформите в актуализираните НПЕК по отношение на оценките на разходите, финансирането, описанието на обхвата и включването на конкретни междинни и крайни цели. Необходимо е да се поддържа съгласуваността между двата инструмента.

Въпреки че това не е изискване съгласно настоящия Регламент за управлението, Комисията насърчава държавите членки да прилагат критериите за „ненанасяне на значителни вреди“, когато определят политики и мерки за актуализираните НПЕК. Пълното съответствие с критериите за „ненанасяне на значителни вреди“ е ключова характеристика на структурата на МВУ. С него се гарантира, че плановете допринасят за екологичния преход и за устойчивото възстановяване, като същевременно се ограничават вредите за биологичното разнообразие, водните и морските ресурси, засилва се кръговостта и се предотвратява замърсяването, като се избягва зависимостта от неустойчиви активи и дейности. Комисията предостави технически насоки за прилагане на критериите за „ненанасяне на значителни вреди“ в контекста на ПВУ ⁽⁸¹⁾.

3.4.2 Фонд за справедлив преход

Механизмът за справедлив преход ⁽⁸²⁾, по-специално Фондът за справедлив преход (ФСП), е създаден за мобилизиране на инвестиции в периода между 2021 г. и 2027 г. Този инвестиционен инструмент ще помогне на европейските региони, които са най-засегнати от прехода към неутралност по отношение на климата, предвид тяхната голяма зависимост от добива на изкопаеми горива — в това число въглища, торф и битуминозни шисти — и от промишлени процеси с висок въглероден интензитет. Във ФСП, който е част от политиката на сближаване, също се прилага принципът за „ненанасяне на значителни вреди“ и са изключени инвестиции в изкопаеми горива. В него е определена стабилна рамка за управление, насочена към териториалните планове за справедлив преход (ТПСП), които са в процес на финализиране. ТПСП са стратегически документи, в които се обяснява процесът на справедлив преход във всяка държава членка и дейностите за смекчаване на очакваните социално-икономически последици в най-засегнатите територии. ТПСП ще бъдат рамката за мерките и инвестициите в регионите, зависими от въглища, и/или регионите с отрасли с високи емисии на парникови газове (като химическа, стоманодобивна и циментова промишленост), върху които преходът оказва най-голямо отрицателно въздействие.

Държавите членки отразяват в актуализираните НПЕК процеса на преход, очертан в териториалните планове за справедлив преход. Държавите членки следва да обяснят полезните взаимодействия между целите в областта на климата и енергетиката до 2030 г. и прехода към отказване от изкопаемите горива. Те следва също така да опишат как постигането на националните цели ще смекчи по целенасочен начин социално-икономическите въздействия на регионално равнище.

3.4.3 Социален фонд за климата

Комисията насърчава държавите членки да включат в актуализираните НПЕК, доколкото това е възможно, основния анализ, необходим за изготвяне на социалните планове във връзка с климата. Те следва да обяснят как планират да използват приходите от Социалния фонд за климата, за да постигнат съответните общи цели, конкретни цели и приноси. Социалният фонд за климата ⁽⁸³⁾ се предлага в рамките на пакета „Подготвени за цел 55“ за преодоляване на социалните въздействия върху уязвимите домакинства, ползватели на транспорт и микропредприятия, които може да възникнат в резултат на включването на сградите и автомобилния транспорт в схемата за търговия с емисии (СТЕ). Целта на Социалния фонд за климата е да се подпомогнат уязвимите групи да намалят зависимостта си от скъпоструващи изкопаеми горива чрез повишаване на ефективността на

⁽⁸¹⁾ COM(2021) 1054 final.

⁽⁸²⁾ Обявен като част от съобщението относно Плана за инвестиции на Европейския зелен пакт на 14 януари 2020 г.

⁽⁸³⁾ Предложение за регламент на Европейския парламент и на Съвета за създаване на Социален фонд за климата, COM(2021) 568.

сградите, декарбонизация на отоплението и охлаждането на сградите (включително интегриране на енергия от възобновяеми източници) и осигуряване на достъп до устойчив транспорт. Целта на Социалния фонд за климата е също така да се подкрепят уязвимите групи чрез национални мерки, с които се предоставя целенасочено пряко подпомагане на доходите, като същевременно се прилагат инвестиционни мерки.

Когато бъдат финализирани преговорите по пакета „Подготвени за цел 55“, ще има тясна връзка между НПЕК и плановете по Социалния фонд за климата, тъй като в НПЕК се очертава политическата рамка, в която ще се изпълнява Социалният фонд за климата. Планираните реформи и ангажиментите, поети от държавите членки в НПЕК, ще служат като рамка за плановете по Социалния фонд за климата. Вниманието в самите плановете по Социалния фонд за климата ще бъде съсредоточено върху финансирани от същия фонд конкретни мерки и инвестиции. С тях също така ще се осигури последователност и ще се развият полезни взаимодействия с НПЕК и с други съответни програми и инструменти на ЕС.

3.4.4 *Обща селскостопанска политика*

Комисията насърчава държавите членки да търсят полезни взаимодействия между стратегическите плановете по общата селскостопанска политика (СП по ОСП) и НПЕК. Чрез своите национални СП по ОСП държавите членки са разработили схеми за подпомагане, които включват мерки за постигане на целите в областта на климата, енергетиката, здравеопазването и биологичното разнообразие. Комисията предостави препоръки и забележки по СП по ОСП на всяка държава членка. Освен това държавите членки определиха или планираха национални мерки извън СП по ОСП, които биха могли да допринесат за осъществяването на тези амбиции. Предвид тези цели, държавите членки са длъжни да направят преоценка и, когато е необходимо, да коригират своите СП по ОСП, след като влязат в сила по-амбициозните цели, въведени с Регламента за ЗПЗС и изменения Регламент за разпределяне на усилията (чието приемане все още предстои) ⁽⁸⁴⁾. Държавите членки следва да актуализират НПЕК и СП по ОСП и да проучат полезните взаимодействия между тях, когато е възможно.

Връзката между двата процеса може да бъде допълнително подобрена чрез: i) увеличаване на усилията за оценка на въздействието на политиките и мерките в областта на селското стопанство върху намаляването на емисиите на парникови газове; ii) увеличаване на поглъщането на въглерод и iii) идентифициране на подходящи възобновяеми енергийни източници като биометан. Комисията и Европейската агенция за околна среда организират мероприятия за изграждане на капацитет като част от дейностите за подобряване на докладването във връзка с политиките и мерките в областта на климата ⁽⁸⁵⁾.

3.4.5 *Политика на сближаване*

Държавите членки се приканват да обмислят в актуализираните си НПЕК полезните взаимодействия със съществуващите документи за планиране, изготвени в рамките на политиката на сближаване на ЕС за периода 2021—2027 г. Политиката на сближаване на ЕС (изпълнявана чрез Европейския фонд за регионално развитие, Кохезионния фонд, Европейския социален фонд плюс и Фонда за справедлив преход) допринася за укрепване на икономическото, социалното и териториалното сближаване ⁽⁸⁶⁾.

През периода 2021—2027 г. политиката на сближаване (по която са мобилизирани инвестиции в ЕС в размер на 392 милиарда евро) се съсредоточава върху пет цели на политиката (включително една за екологичен преход с ниски въглеродни емисии към неутралност по отношение на климата) и на Европейския зелен пакт. За да се възползват от фондовете на политиката на сближаване, от държавите членки се изисква да подготвят споразумения за партньорство, последвани от оперативни програми. В последните трябва да се вземат предвид НПЕК и да се преодолее предизвикателствата, установени в тях. От държавите членки се изисква също така да изпълнят благоприятстващите условия, включително тези, свързани с наличието на цялостен НПЕК, енергийната ефективност, санирането на жилищни и нежилищни сгради и енергията от възобновяеми източници, енергийната ефективност, санирането на жилищни и нежилищни сгради и енергията от възобновяеми източници.

3.5 *Стабилна аналитична основа*

В надеждните актуализирани национални плановете е необходимо да бъде отразена стратегическа визия и те трябва да бъдат подкрепени от надежден и стабилен количествен анализ на текущото положение и предвижданите ситуации. Стабилната аналитична основа също така ще гарантира изчерпателността и съпоставимостта на различните части на плана. Аналитичният раздел на НПЕК започва с настоящата ситуация, като включва прогнози въз основа на съществуващите политики и мерки ⁽⁸⁷⁾, които са се развили значително след първоначалните НПЕК. Необходимо е в раздела „настояща ситуация“ на актуализирания план по отношение на всяко от петте измерения на Енергийния съюз да бъдат отразени всички относими промени въз основа на най-новата налична информация. По-специално следва да се вземе предвид социалното и икономическото въздействие на пандемията от COVID-19, както и настоящата геополитическа ситуация, засягаща цените на енергията, вътрешния енергиен пазар и енергийната сигурност, и тенденциите в емисиите в по-широк план.

⁽⁸⁴⁾ Регламент (ЕС) 2021/2115 относно стратегическите плановете, член 120.

⁽⁸⁵⁾ Уебинар относно оценката на политиките и мерките във връзка с парниковите газове в селското стопанство, юли 2022 г., вж. <https://www.eionet.europa.eu/etcs/etc-cm/products/webinars-and-workshops/2021-webinar-on-the-evaluation-of-agricultural-greenhouse-gas-policies-and-measures>.

⁽⁸⁶⁾ През периода 2014—2020 г. тя бе основният източник на финансиране от ЕС за инвестиции в областта на климата и енергетиката, като са инвестирани близо 70 милиона евро. Политика на сближаване в подкрепа на Енергийния съюз, Европейски структурни и инвестиционни фондове (europa.eu).

⁽⁸⁷⁾ Член 8 от Регламента за управлението.

Държавите членки се насърчават да използват най-съвременните инструменти и подходи за моделиране. За да се осигури последователен подход, държавите членки следва да използват същите ключови параметри за цените на вноса на нефт, газ и въглища, както и за цените на въглеродните емисии съгласно системата за търговия с емисии на ЕС като използваните за докладването съгласно член 18 от Регламента за управлението. Държавите членки следва да посочат ясно източниците, които са в основата на техния анализ, за да се осигури прозрачност на използваните данни. Комисията приканва държавите членки да използват официалните европейски статистически данни, когато е възможно.

3.5.1 *Сценарии и график*

В актуализираните НПЕК се описва настоящата ситуация⁽⁸⁸⁾, като се включват прогнози за парниковите газове за секторното развитие и прогнози за другите измерения на Енергийния съюз, при съществуващите мерки (т.е. сценарий „със съществуващите мерки“) най-малко до 2040 г., включително и 2030 г.⁽⁸⁹⁾.. В допълнение в актуализираните НПЕК следва да бъдат включени прогнози с допълнителни планирани политики и мерки (т.е. сценарий „с допълнителни мерки“) ⁽⁹⁰⁾. Тези прогнози ще позволят да се оцени въздействието на такива планирани политики и мерки и да се сравни тяхното въздействие с въздействието на съществуващите политики и мерки поне до 2040 г.⁽⁹¹⁾: ⁽⁹²⁾. Държавите членки трябва също така да опишат начина, по който съществуващите и планираните политики и мерки допринасят за постигането на целта на ЕС за неутралност по отношение на климата, определена в член 2, параграф 1 от Европейския закон за климата ⁽⁹³⁾.

С Европейския закон за климата се променят изискванията по отношение на прогнозите за антропогенните емисии на парникови газове ⁽⁹⁴⁾ за шест поредни бъдещи години вместо за четири бъдещи години, при които годината непосредствено след годината на докладване завършва на 0 или 5. Тъй като до 15 март 2023 г. държавите членки ще подготвят прогнози за емисиите на парникови газове до 2050 г., за да ги представят съгласно член 18 от Регламента за управлението, те се насърчават да представят в актуализираните си НПЕК прогнози до 2050 г. както за сценария „със съществуващите мерки“, така и за сценария „с допълнителни мерки“, за да покажат тенденциите в посока на неутралност по отношение на климата в ЕС.

Държавите членки трябва да осигурят публичен достъп до подробно описание на предвижданията, параметрите и методиките, използвани за окончателните сценарии и прогнози, като вземат предвид статистическите ограничения, ограниченията, свързани с лицензите на търговските набори от данни, и спазването на правилата за защита на данните ⁽⁹⁵⁾. Следва да се използват във възможно най-голяма степен инструменти и данни със свободен достъп, за да се насърчи прозрачността, валидирането и съпоставимостта на резултатите.

3.5.2 *Оценка на икономическото, социалното и екологичното въздействие*

В актуализираните национални планове държавите членки оценяват макроикономическото въздействие на планираните политики и мерки или групи от политики и мерки на национално и, когато е приложимо, на регионално равнище. Когато е възможно, се оценява и тяхното въздействие върху здравето, околната среда, конкурентоспособността, заетостта, уменията и обществото. Това следва да включва сравнение с прогнозите, базиращи се на съществуващите политики и мерки или групи от мерки ⁽⁹⁶⁾ със специално внимание върху оценяването на разпределителните въздействия ⁽⁹⁷⁾ и енергийната бедност ⁽⁹⁸⁾. Комисията редовно предоставя резултатите от изследователски проекти в тази област, включително макро- и микромоделиране за оценка на въздействията върху заетостта, социалните и разпределителните въздействия на прехода към чиста енергия или геополитическите промени (например сценарии за цените на енергията) ⁽⁹⁹⁾. Тези елементи могат да подпомогнат актуализирането на националните планове.

Държавите членки се насърчават да разгледат въпроси като възможни затруднения в цялата икономика или в сектора, по-специално във връзка с енергийните доставки, водата и суровините, както и с наличието на работна сила и умения. Освен това следва да бъдат описани очакваните промени в секторния състав на икономиката на държавите членки, тъй като някои отрасли ще са в упадък, други ще се появят и/или ще се разрастват, а трети ще се преобразуват. В това отношение следва да бъдат включени съображения относно научните изследвания, иновациите и конкурентоспособността на сектора на чистата енергия. Положителното въздействие на енергийния преход също следва да бъде оценено в пълна степен.

⁽⁸⁸⁾ В съответствие с раздел Б на приложение I към Регламента за управлението.

⁽⁸⁹⁾ Приложение I, раздел Б, точка 4.2.1, подточка ii. от Регламента за управлението.

⁽⁹⁰⁾ Приложение I, раздел Б, точка 5 от Регламента за управлението.

⁽⁹¹⁾ Най-малко 10 години след обхванатия от плана период.

⁽⁹²⁾ Приложение I, раздел Б, точка 5.1, подточка i. от Регламента за управлението.

⁽⁹³⁾ Член 8, параграф 2, буква д) от Регламента за управлението.

⁽⁹⁴⁾ Национални планове в областта на енергетиката и климата | Европейска комисия (europa.eu).

⁽⁹⁵⁾ Член 8, параграф 3 от Регламента за управлението.

⁽⁹⁶⁾ Член 8, параграф 2, буква б) от Регламента за управлението.

⁽⁹⁷⁾ Вж. съобщението относно оценяването на разпределителното въздействие, COM(2022) 494 final.

⁽⁹⁸⁾ Член 3, параграф 3, буква г) от Регламента за управлението.

⁽⁹⁹⁾ Вж. например проектите GD-AMED1 и AMED1+, управлявани съвместно от ГД „Трудова заетост, социални въпроси и приобщаване“ и ГД „Съвместен изследователски център“. Основните резултати от двата проекта ще бъдат представени и достъпни на съвместен уебсайт на проектите.

По отношение на въздействието върху околната среда, разгледано в актуализираните планове, следва да са отразени констатациите в националните доклади за напредъка в областта на енергетиката и климата (НДНЕК) ⁽¹⁰⁰⁾. В плановете следва също така да бъдат разгледани настоящите и бъдещите взаимодействия между декарбонизацията и намаляването на емисиите на замърсители (отстраняване на замърсяването). Връзките между водата, енергетиката и климата играят решаваща роля за постигането на целите на Енергийния съюз. Екстремни събития като суши и високи температури създават натиск върху електроенергийните системи, като засягат работата на електроцентралите. Ниските нива на водите изострят енергийната криза в Европа, като засягат енергията от ВЕЦ и ядрената енергия, както и корабоплаването по вътрешните водни пътища. Държавите членки се приканват да опишат въздействието на планираните в актуализираните НПЕК политики и мерки върху управлението на водите (в това число суши, наводнения и потребление на вода) и водните екосистеми, по-специално върху измерението „Енергийна сигурност“. Държавите членки се насърчават да разработят актуализираните НПЕК съгласно съответните документи за планиране в областта на управлението на водите, като например плановете за управление на речните басейни, плановете за управление на риска от наводнения и плановете за управление на сушиите.

Комисията насърчава държавите членки да разработват актуализираните НПЕК в тясна връзка с актуализирането на техните национални програми за контрол на замърсяването на въздуха (НПКЗВ) ⁽¹⁰¹⁾. В сравнение с първоначалните НПЕК, в актуализацията все още има възможности за подобряване и укрепване на оценката на въздействието на планираните политики и мерки върху емисиите на замърсители на въздуха. Като част от интегрираните НДНЕК държавите членки ще докладват и информацията относно количественото определяне на въздействието на политиките и мерките (или групите от политики и мерки) върху качеството на въздуха и върху емисиите на замърсители на въздуха. Независимо от това оценката в НПЕК позволява на държавите членки да отдадат приоритет на онези мерки, чрез които се постигат максимални съвкупни ползи. Освен това политиките и мерките следва да са в съответствие със стратегията на ЕС за биологичното разнообразие ⁽¹⁰²⁾, плана за действие относно кръговата икономика ⁽¹⁰³⁾, плана за действие за нулево замърсяване ⁽¹⁰⁴⁾ и европейския план за борба с рака ⁽¹⁰⁵⁾.

По отношение на въздействията върху околната среда, разгледани в актуализираните планове, следва също така да бъде отразено въздействието на политиките в областта на енергетиката и климата върху биологичното разнообразие. Изменението на климата и загубата на биологичното разнообразие са взаимосвързани. Политиките в областта на енергетиката и климата могат да доведат до полезни взаимодействия, но също и до компромиси с биологичното разнообразие (например възстановяване на природата или природосъобразни решения за увеличаване на поглъщителите на парникови газове срещу обезлесяване или деградацията на горите за производство на биомаса за енергия). Тези въздействия следва да бъдат отразени и количествено определени в актуализираните национални планове.

3.5.3 Интегриране и моделиране на приноса на кръговата икономика за климатичния преход

Държавите членки се насърчават да определят в своите актуализирани национални планове ключовите си политики и мерки в областта на кръговата икономика, които въздействат върху емисиите на парникови газове, потреблението на енергия и използването на суровини от критично значение. Кръговата икономика намалява отпадъците (в това число органичните отпадъци, които са източник на емисии на метан) и използването на неразработени ресурси (в това число енергия и суровини от критично значение) и така намалява емисиите на парникови газове. Тя създава работни места в близост до продуктите, които е необходимо да се поддържат, обновяват или споделят ⁽¹⁰⁶⁾. Освен това кръговостта подобрява наличието на суровини, като намалява зависимостта на европейската икономика от вноса. Кръговата икономика също така създава нови работни места и възможности на различни нива на умения, в това число за групи, които често са недостатъчно представени на пазара на труда, като жени, хора с увреждания и уязвими групи. В актуализираните НПЕК следва да се правят препратки към тези стратегии, планове за действие и законодателни актове, свързани с кръговата икономика и оказващи въздействие върху енергетиката и емисиите на парникови газове. В НПЕК следва също така да се оценят действителните и очакваните намаления на емисиите на парникови газове, постигнати благодарение на мерките на кръговата икономика, като се използват наличните инструменти за моделиране.

Държавите членки следва да докладват относно ключовите политики и мерки в областта на отпадъците и отпадъчните води, насочени към намаляване на емисиите на метан. Те следва да включат количествено определяне на действителното или очакваното въздействие на такива политики и мерки върху емисиите на парникови газове. Държавите членки също така се насърчават да предоставят информацията относно използваните за оценка на въздействието модели.

⁽¹⁰⁰⁾ Член 14, параграф 4 от Регламента за управлението.

⁽¹⁰¹⁾ Тази актуализация ще бъде направена през 2023 г. за повечето държави членки, т.е. четири години след приемането на първите НПКЗВ, в съответствие с член 6, параграф 3 от Директива 2016/2284 за намаляване на националните емисии на някои атмосферни замърсители.

⁽¹⁰²⁾ COM(2020) 380 final.

⁽¹⁰³⁾ COM(2020) 98 final.

⁽¹⁰⁴⁾ COM(2021) 400 final.

⁽¹⁰⁵⁾ https://ec.europa.eu/health/sites/default/files/non_communicable_diseases/docs/eu_cancer-plan_bg.pdf.

⁽¹⁰⁶⁾ План за действие относно кръговата икономика, COM(2020) 98.

3.6 **Финансиране на енергийния и климатичния преход: осигуряване на съответствие между нуждите от инвестиции и наличното публично и частно финансиране**

Държавите членки се насърчават да включват в своите актуализирани национални планове цялостен и последователен преглед на публичните и частните инвестиции, необходими за постигане на техните общи цели, конкретни цели и приноси в областта на енергетиката и климата. При представянето на националните планове през 2020 г. всички държави членки определиха нуждите от инвестиции в енергетиката, като включиха разбивка по сектори. Въпреки това не всички държави членки покриха нуждите от инвестиции за всичките пет измерения на Енергийния съюз или предоставиха цялостен преглед на нуждите от инвестиции за климатичния преход, включително мерките за адаптиране към изменението на климата. Освен това методиките и образците, използвани за представяне на различните цифрови данни, често са непоследователни. Разликите в подходите и задълбочеността на анализа затрудняват сравняването на оценките на инвестициите във всички национални планове. Това означава, че няма достатъчна предвидимост за инвеститорите и че общата стабилност на националните планове е намалена.

За да се осигури последователен преглед на нуждите от инвестиции и финансирането, държавите членки се насърчават да консолидират прегледа на равнището на всяка отделна политика и мярка или на равнището на групите от политики и мерки. За всяка от тях се представя информация за инвестициите, които се очаква да бъдат осъществени, и финансирането за тях с публични средства (на национално и европейско равнище) и с частни средства. Образецът в приложение XIII относно напредъка по отношение на финансирането на НДНЕК може да се използва като структура за докладване.

3.6.1 Оценка на нуждите от инвестиции

В актуализираните си НПЕК държавите членки предоставят информация относно обемите на инвестициите, които очакват да са необходими по отношение на планираните политики и мерки ⁽¹⁰⁷⁾. Комисията приканва държавите членки да опишат източниците на финансиране за изпълнение на планираните ключови политики и мерки или групи от политики и мерки (вж. раздел 3.6.2 по-долу). За политиките и мерките, които вече са били приети и приложени, държавите членки следва да предоставят преглед на първоначалните предвиждания за инвестиции и, когато има такива, на действителните инвестиции, като използват, когато е възможно, информацията, събрана чрез НДНЕК. Ако е възможно, този преглед следва да бъде разбит по ключови политики и мерки или по групи от политики и мерки. Добрата аналитична основа помага за определянето на нуждите от инвестиции. Такива нужди могат да бъдат оценени по различни начини, като се използват допълнителни подходи отгоре надолу или отдолу нагоре. Подходите отгоре надолу са най-подходящи за сравняване на алтернативни сценарии на политиките, а подходите отдолу нагоре помагат да се проследят нуждите от отделни инвестиции и реформи.

Каре 8: Добри практики за описание на очакваните нужди от инвестиции

За да се подобри прозрачността, държавите членки се насърчават специално да включват следните елементи в своите актуализирани НПЕК:

- описание на методиката, използвана за изчисляване на оценките;
- описание на базовия сценарий (т.е. сценарий без допълнителната инвестиция);
- ясно посочване за какво се отнасят цифрите (например кумулативна спрямо годишна допълнителна инвестиция, номинални спрямо дисконтирани стойности) и, евентуално, на видовете включени инвестиции (например капитал, дълготрайни стоки, оперативни разходи);
- разбивка на инвестициите по добре дефинирани групи от ключови политики и мерки, по възможност за петте измерения на Енергийния съюз и/или по сектори в съответствие с интегрираното докладване на напредъка;
- информация за обема на инвестициите, които се очаква да бъде задействан и се очаква да бъде необходим за постигане на всяка политика и мярка, както и източника на финансиране (публичен (национален, ЕС, включително МВУ) и частен — когато е наличен);
- базовата година за стойността на инвестицията и съответния дисконтов процент.

⁽¹⁰⁷⁾ Приложение I, раздел 5.3, подточка i) към Регламента за управлението.

3.6.2 Публично и частно финансиране

Държавите членки се насърчават да опишат както в количествено, така и в качествено отношение финансирането на всяка политика и мярка, включена в актуализираните НПЕК. Това включва информация за това как ще се използват инструментите за финансиране на ЕС и националните инструменти за финансиране ⁽¹⁰⁸⁾. Например как да се използват програмите по линия на бюджета на ЕС като МВУ, приходите, генерирани чрез СТЕ на ЕС (включително Модернизационния фонд, Фонда за иновации, както и приходите от национални търгове) и други налични на национално равнище ресурси. Тъй като различните инструменти на ЕС и национални инструменти могат да се допълват взаимно, държавите членки се насърчават да опишат как са създали разходно-ефективни полезни взаимодействия и смесени решения за публична финансова подкрепа, как се избягва двойното финансиране и как се очаква публичните инструменти да мобилизират допълнително частни инвестиции.

Държавите членки се приканват да опишат ролята, която банките за развитие играят при финансирането на инвестициите в областта на енергетиката и климата, както и при привличането на частен капитал. Например Европейската инвестиционна банка си е поставила редица цели (както в рамките на ЕС, така и при своите операции в световен мащаб) като „банката на ЕС за климата“: при 50 % от нейните операции ще се подкрепят действия в областта на климата и устойчивостта на околната среда до 2025 г.; цялото ѝ финансиране от края на 2020 г. е в съответствие с Парижкото споразумение; поставила си е като обща цел да бъдат мобилизирани най-малко 1 трилион евро за проекти в областта на климата и околната среда през текущото десетилетие.

В актуализираните НПЕК следва също така да се предостави преглед на това с каква сума се очаква частният сектор да финансира планираните политики и мерки. Например по отношение на енергийната ефективност държавите членки следва да предоставят подробна информация за очаквания обем на частните инвестиции и за използването от страна на потребителите на кредитни продукти за финансиране на енергийната ефективност (зелени заеми, ипотечни кредити за енергийна ефективност).

4 Повтарящ се процес с участието на Комисията и пътят, който трябва да се следва

Комисията очаква всички държави членки да спазват графика, посочен в член 14 от Регламента за управлението. Държавите членки следва да отдадат приоритет на изготвянето на проектите на окончателни актуализирани планове предвид по-големите амбиции и ограниченото време, което остава до 2030 г.

Комисията е изцяло ангажирана да подкрепя държавите членки при актуализирането на НПЕК. По-специално Комисията ще продължи да работи с държавите членки на техническо равнище, за да осигури по-нататъшен задълбочен обмен на информация и да предостави допълнителни подробности относно специфични аспекти на настоящите насоки. Комисията ще организира подходящи работни групи, двустранен обмен на информация и ще участва в мероприятия на секторно и регионално равнище, за да подкрепя доброто сътрудничество по време на целия процес.

Освен редовния обмен на информация Комисията използва няколко инструмента, в това число европейския семестър и инструмента за техническа подкрепа, както и няколко придружаващи мерки и проучвания, като например договори за подкрепа за изготвяне и оценка на актуализациите на НПЕК. След като държавите членки представят проектите на актуализираните национални планове ⁽¹⁰⁹⁾, Комисията ще ги оцени и може да издаде специфични за всяка държава препоръки до държавите членки, както е предвидено в Регламента за управлението.

Като част от повтарящия се процес между държавите членки и Комисията, Комисията ще оцени НПЕК по отношение на изискванията на Регламента за управлението и ще вземе в пълна степен под внимание насоките, предоставени в настоящия документ. Комисията ще обърне особено внимание на това дали общите цели, конкретните цели и приносите, определени от държавите членки, са достатъчни за колективното постигане на целите на Енергийния съюз, включително тези в съответното законодателство, което в момента се договаря, както и при оценката на отделните планове.

⁽¹⁰⁸⁾ В документа „Състояние на енергийния съюз през 2022 г.“, COM(2022) 547 се съдържа списък на наличните инструменти за финансиране от ЕС.

⁽¹⁰⁹⁾ Член 31 от Регламента за управлението.

Таблица 1:

Ключови общи цели, конкретни цели и приноси, политики и мерки, предложени в законодателството, стратегиите и предложенията.

Забележка: настоящата таблица не е изчерпателна, а по-скоро в нея са обобщени ключовите елементи, които трябва да се вземат предвид при актуализирането на НПЕК.

Инициатива	Отправен документ	Вид	Общи и конкретни цели	Политики и мерки
Европейски зелен пакт Европейски закон за климата	COM(2019) 640 final Регламент (ЕС) 2021/ 1119	Съобщение Прието законодателство	— Неутралност по отношение на климата на равнището на ЕС до 2050 г. — Повишаване на целта на ЕС за намаляване до 2030 г. на емисиите на парникови газове с поне 50 %, като стремежът е да се достигнат 55 %.	Не е приложимо.
Тласък за неутралната по отношение на климата икономика: Стратегия на ЕС за интеграция на енергийната система	COM(2020) 299 final	Съобщение	— Няма допълнителни общи цели	Мерки за: — използване на интеграцията на енергийната система за балансиране на електроразпределителната мрежа и осигуряване на интегрирането на електроенергия от възобновяеми източници; — свързване на сектора на производство на топлинна и електрическа енергия, за да се осигури по-голямо интегриране на енергията от възобновяеми източници и в двата сектора; — свързване на различните сектори на крайното потребление и енергийния сектор, за да се осигури използването на отпадната топлина; — осигуряване на достъп до данни за ползвателите на електрически превозни средства.
Стратегия за използването на водорода за неутрална по отношение на климата Европа	COM(2020) 301 final	Съобщение	— Електролизьори със сумарна мощност 6 GW за водород от възобновяеми източници до 2024 г. в ЕС и електролизьори за водород от възобновяеми източници със сумарна мощност 40 GW до 2030 г.	Не е приложимо.
Препоръка на Комисията относно енергийната бедност	COM(2020) 9600	Съобщение	— Няма допълнителни общи цели	Мерки за: — намаляване и/или облекчаване на енергийната бедност чрез енергийна ефективност; — гарантиране на достъпа до енергия за всички групи потребители, особено за най-уязвимите.
Стратегия на ЕС за използване на потенциала на енергията от възобновяеми източници в морето за неутрално по отношение на климата бъдеще	COM(2020) 741 final	Съобщение	— Инсталирана мощност от най-малко 60 GW от разположени в морето инсталации за вятърна енергия и поне 1 GW от океанска енергия до 2030 г., с оглед достигането на 300 GW и 40 GW до 2050 г. — Държавите членки трябва да включат цели за развитието на инсталациите за енергия от възобновяеми източници в морето в националните си морски пространствени планове.	Не е приложимо.

Изграждане на устойчива на климатичните изменения Европа — новата стратегия на ЕС за адаптиране към изменението на климата	COM(2021) 82 final	Съобщение	— Устойчиво на изменението на климата общество, напълно адаптирано към неизбежното въздействие на изменението на климата.	— В стратегията има 48 ангажмента по отношение на публичната политика. — Въвеждане на природосъобразни решения, за да се спомогне за намаляване на риска, свързан с климата, на заплахите за здравето, за повишаване на опазването на климата и за защита на достъпа до прясна вода. — Планове за управление на сушиите, мерки за увеличаване на капацитета на почвите за задържане на вода и повторното безопасно използване на водата.
„Подготвени за цел 55“: постигане на целта на ЕС в областта на климата до 2030 г. по пътя към неутралност по отношение на климата	COM(2021) 550 final	Съобщение	Не е приложимо (общите цели са в придружаващите предложения).	Не е приложимо (мерките са в придружаващите предложения).
Преработване на Директивата за енергийната ефективност ⁽¹⁾	COM(2021) 558 final	Законодателно предложение	— Цел за енергийна ефективност на равнището на ЕС от 9 % през 2030 г. и преразгледан принос на държавите членки за постигането на тази цел. — Задължение за икономии на енергия — пощел за икономии на енергия, произтичаща от енергийната бедност, и финансово достъпни социални жилища. — Цел за намаляване на общото крайно потребление на енергия от страна на всички публични органи. — Изискване за саниране на всички обществени сгради до нивата на сгради с почти нулеви емисии.	— Мерки, отразяващи принципа „енергийната ефективност на първо място“. — Мерки за премахване на пречките пред енергийно ефективните обществени поръчки. — Списък на публичните органи, които трябва да допринесат за целта за намаляване на общото крайно потребление на енергия от страна на публичните органи. — Мерки за изпълнение на изискването за икономии на енергия. — Мерки за секторите на преобразуване, пренос и разпределение на енергия, в това число ефективна инфраструктура за районни отоплителни и охладителни системи. — Мерки за насърчаване на енергийни обследвания и системи за управление на енергията. — Всеобхватна оценка на отоплението и охлаждането (която да се прилага по отношение на окончателния НПЕК от 2024 г.). — Мерки за насърчаване и улесняване на ефективното използване на енергия от крайните клиенти и крайните потребители. — Мерки за насърчаване на публичните органи да използват договори за енергоспестяване с гарантиран резултат при санирането на големи сгради. — Мерки за насърчаване на енергийни услуги в публичния сектор. — Схеми за сертифициране и/или равностойни схеми за квалификация за професиите в областта на енергийната ефективност. — Финансиране на програми и схеми за енергийна ефективност.

Преразглеждане на (основната) Директива за енергията от възобновяеми източници[1]	COM(2021) 557 final	Законодателно предложение	<ul style="list-style-type: none"> — Преразгледана в посока увеличение цел от 40 % за възобновяемите енергийни източници (ВЕИ) на равнището на ЕС през 2030 г. и преразгледан принос на държавите членки за постигането на тази цел. — Преразгледан в посока увеличение интензитет на емисиите на парникови газове и цел за намаляването му в сектора на транспорта. — Преразгледана в посока увеличение подцел за биогоривата от ново поколение за 2025 г. и за 2030 г. — Нови подцели за възобновяемите горива от небиологичен произход в транспорта. — Ново годишно увеличение на дела на енергията от възобновяеми източници в отоплението и охлаждането, включително обвързваща част на увеличението и доброволни допълнителни темпове на увеличение от страна на държавите членки. — Преразгледано в посока увеличение индикативно годишно увеличение по отношение на районните отоплителни и охлаждателни системи. — Нови индикативни базови показатели за дела на енергията от възобновяеми източници в строителния сектор през 2030 г. — Ново индикативно годишно увеличение на дела на ВЕИ в промишлеността за периода 2021—2030 г. — Нова цел по отношение на възобновяемите горива от небиологичен произход в промишлеността за 2030 г. и 2035 г. 	<ul style="list-style-type: none"> — Съвместни проекти за производство на енергия от възобновяеми източници (член 9). — Схеми за сертифициране на проектантите и монтажниците на ВЕИ (член 18). — Мерки за системна интеграция (членове 20 и 20a). — Мерки за постигане на средногодишно увеличение на дела на енергията от възобновяеми източници в отоплението и охлаждането в съответствие с член 24, параграфи 1 и 2, и приложените мерки от списъка по член 23, параграф 4. — Оценка на националния потенциал за енергия от възобновяеми източници (член 23, параграф 1a). — Мерки за постигане на средногодишно увеличение на дела на енергията от възобновяеми източници в районните отоплителни и охлаждателни системи. — Мерки за увеличаване на дела на енергията от възобновяеми източници в охлаждането и районните системи за охлаждане. — Рамка, позволяваща секторна интеграция между енергийните мрежи. — Механизъм за кредитиране съгласно задължението в областта на транспорта (член 25). — Мерки, свързани с критериите за устойчивост, включително относно забранени зони за горскостопанска биомаса. — Мерки, осигуряващи прилагането на принципа на каскадното използване на биомасата.
Намаляване на емисиите на метан в сектора на енергетиката	COM(2021) 805 final	Законодателно предложение	Не е приложимо.	<ul style="list-style-type: none"> — Планове за намаляване на емисиите на метан и измерване на метана от изоставени мини и недействащи кладенци.
Механизъм за корекция на въглеродните емисии на границите	COM(2021) 564 final	Законодателно предложение	<ul style="list-style-type: none"> — Справяне с емисиите на парникови газове, съпътстващи конкретни стоки, когато тези стоки се внасят на митническата територия на ЕС, за да се предотврати рискът от изместване на въглеродни емисии. 	Не е приложимо.

Преразглеждане на Директивата за данъчното облагане на енергийните продукти и електроенергията	COM(2021) 563 final	Законодателно предложение .	— Гарантиране, че с ясни правила за данъчното облагане на енергийните продукти и електроенергията и занапред ще се допринася за безпрепятственото функциониране на вътрешния пазар, като в същото време се гарантира, че данъчното облагане отразява по-добре тяхното въздействие върху околната среда и здравето.	— Мерки за налагане на данъци върху енергийните продукти и електроенергията в съответствие с директивата.
Осигуряване на еднакви условия на конкуренция за устойчив въздушен транспорт (инициатива ReFuelEU — сектор „Въздухоплаване“) (2)	COM(2021) 561 final	Законодателно предложение	— Устойчивите авиационни горива трябва да представляват 2 % от авиационното гориво през 2025 г., 5 % през 2030 г. и 63 % през 2050 г.	Не е приложимо.
Използване на възобновяеми и нисковъглеродни горива в морския транспорт (инициатива FuelEU — сектор „Морско пространство“) (2)	COM(2021) 562 final	Законодателно предложение	— Ограничаване на интензитета на емисиите на парникови газове за енергията, използвана на борда на кораби. — Задължение за използване на брегово електрозахранване или на технологии с нулеви емисии в пристанищата.	Не е приложимо.
Разгръщане на инфраструктура за алтернативни горива (2) (3)	COM(2021) 559 final	Законодателно предложение	— Национални цели за разгръщането на достатъчна инфраструктура за алтернативни горива за пътни превозни средства, плавателни съдове и спрели въздухоплавателни средства в Съюза.	Не е приложимо.
Схема за търговия с емисии (СТЕ) (основна)—в това число морски транспорт, сгради и автомобилен транспорт	COM(2021) 551 final	Законодателно предложение	— Принос на секторите, обхванати от СТЕ на ЕС, за намаление с 61 % през 2030 г. в сравнение с 2005 г. — Намаление на емисиите с 43 % през 2030 г. в сравнение с 2005 г. за секторите на сградите и автомобилния транспорт.	— Ценообразуване на въглеродните емисии и осигуряване на финансиране в областта на климата чрез приходите от търговете, Модернизационния фонд и Фонда за иновации, заедно с резерва за стабилност на пазара (РСП) като инструмент за гарантиране на стабилността на пазара на въглеродни емисии.
Резерв за стабилност на пазара на СТЕ	COM(2021) 571 final	Законодателно предложение	— Запазване на настоящите параметри на РСП след 2023 г., за да се осигури предвидимост на пазара: процент на прехвърляне 24 % и минимално количество, прехвърляно в резерва, в размер на 200 милиона квоти.	Не е приложимо.

СТЕ — Въздухоплаване	COM(2021) 552 final	Законодателно предложение	— Поетапно премахване на безплатните квоти за емисии за въздухоплаването до 100 % през 2027 г. и консолидиране на общото количество квоти за въздухоплаването на настоящите равнища, като се прилага коефициентът на линейно намаление на СТЕ.	Не е приложимо.
СТЕ по отношение на уведомяването за Схемата за компенсиране и намаляване на въглеродните емисии в международното въздухоплаване (CORSIA)	COM(2021) 567 final	Законодателно предложение	Не е приложимо.	Не е приложимо.
Социален фонд за климата	COM(2021) 568 final	Законодателно предложение	Не е приложимо.	— Национален социален план във връзка с климата. — Мерки за повишаване на енергийната ефективност на сградите. — Мерки за повишаване на декарбонизацията на отоплението и охлаждането на сградите. — Мерки за осигуряване на по-широк достъп до мобилност и транспорт с нулеви и с ниски емисии.
Фонд за справедлив преход	Регламент (ЕС) 2021/1056	Прието законодателство	Не е приложимо.	— Дейности, за които се предоставя подкрепа съгласно член 8.
Преразглеждане на Регламента за разпределяне на усилията	COM(2021) 555 final	Законодателно предложение	— По-висока цел на ЕС за намаляване на емисиите на парникови газове до 2030 г. в секторите, обхванати от разпределянето на усилията, до 40 % в сравнение с нивата от 2005 г. и разделяне на целите на ЕС на обвързващи национални разпределения.	Не е приложимо.
Преразглеждане на Регламента относно земеползването, промените в земеползването и горското стопанство	COM(2021) 554 final	Законодателно предложение	— По-висока цел за поглъщанията на въглерод в сектора на земеползването, промените в земеползването и горското стопанство до 2030 г. в размер на 310 милиона тона и национални обвързващи цели за периода 2026—2030 г. — Цел за постигане на неутралност по отношение на климата в поземления сектор до 2035 г.	— Интегрирани планове за смекчаване на изменението на климата за поземления сектор. — Връзка с биологичното разнообразие и възстановяването на природата.
CO ₂ за леки и лекотоварни автомобили	COM(2021) 556 final	Законодателно предложение	— Пътнически автомобили: цел за автомобилния парк на целия ЕС за 2030 г., равна на намаление от 37,5 % спрямо целта за 2021 г. Целта за 2035 г. е намаление със 100 %. — Търговски превозни средства: цел за автомобилния парк на целия ЕС за 2030 г., равна на намаление от 31 % спрямо целта за 2021 г. Целта за 2035 г. е намаление със 100 %.	Не е приложимо.

Преработена Директива относно енергийните характеристики на сградите	COM(2021) 802 final	Законодателно предложение	<ul style="list-style-type: none"> — Национално определени цели за осигуряване на високо енергийноефективен и декарбонизиран национален сграден фонд и преобразуване на съществуващите сгради в сгради с нулеви емисии до 2050 г. — Нови минимални стандарти за енергийните характеристики. — Актуализиране на определението за „сграда с почти нулево нетно потребление на енергия“ за новите и за съществуващите сгради. 	<ul style="list-style-type: none"> — Национален план за саниране на сградите. — Мерки за подкрепа за спазването на минималните стандарти за енергийните характеристики (член 9, параграф 3).
Водород/газ Преразглеждане на регламент	COM(2021) 804 final	Законодателно предложение	Не е приложимо.	<ul style="list-style-type: none"> — Превантивни мерки и мерки при извънредни ситуации за сигурността на доставките на газ. — Мерки, свързани с киберсигурността.
Водород/газ Преразглеждане на директива	COM(2021) 803 final	Законодателно предложение	Не е приложимо.	<ul style="list-style-type: none"> — Мерки, даващи възможност за установяване на пазар на водород, по-специално инфраструктурата. — Мерки по отношение на правото на потребителите във връзка с водорода.
Препоръка относно гарантирането на справедлив преход към неутралност по отношение на климата	2022/C 243/04	Препоръка на Съвета	<ul style="list-style-type: none"> — Гарантиране, че преходът на Съюза към неутрална по отношение на климата и екологично устойчива икономика до 2050 г. е справедлив и че никой няма да бъде пренебрегнат. 	<ul style="list-style-type: none"> — Всеобхватни и последователни пакети от политики за: <ul style="list-style-type: none"> а) активна подкрепа за качествена заетост; б) образование, обучение и учене през целия живот; в) справедливи системи за данъчни облекчения и социална закрила; г) достъп до основни услуги/жилищно настаняване.
Сигурност на доставките и достъпни цени на енергията: варианти за незабавни мерки и подготовка за следващата зима	COM(2022) 138 final	Съобщение	Не е приложимо.	<ul style="list-style-type: none"> — Финансова компенсация на пазара на дребно и едро, като подпомагане на доходите, намалено данъчно облагане, модел на агрегиране. — Фиксирана цена за производителите.
Задължения относно нивото на съхранение на газ	Регламент (ЕС) 2022/1032	Регламент	<ul style="list-style-type: none"> — Ниво на съхранение на газ от най-малко 80 % до 1 ноември 2022 г., което се повишава до 90 % през следващите години. — Национални цели за увеличаване на гъвкавостта на енергийните системи, включително на акумулирането на енергия. 	<ul style="list-style-type: none"> — Мерки за осигуряване на изпълнението на графика на запълване и целите за запълване през следващите години и за осигуряване на запълването на подземните съоръжения за съхранение. — Въвеждане на мерки за координиране с държавите членки.

План RepowerEU	COM(2022) 230 final	Съобщение	<ul style="list-style-type: none"> — Национални цели за поетапно премахване на руския газ. — Национални цели за диверсифициране на източниците на енергия за доставки от държави извън ЕС. — Национални цели за заместване на руските изкопаеми горива чрез внедряване на вътрешни източници на енергия, по-специално енергия от възобновяеми източници и нисковъглеродни газове. — Цели за производство на газове от възобновяеми източници, по-специално чрез принос за увеличаването на производството на метан до 35 млрд. куб. м. до 2030 г. — Цели за производството на водород. 	<ul style="list-style-type: none"> — Преразгледани превантивни планове за действие и планове при извънредни ситуации. — Диверсифициране на маршрутите за доставка на газ и нефт. — Диверсифициране на източниците на отопление. — Механизми за солидарност между държавите членки. — Мерки за насърчаване на регионалното сътрудничество и връзките с международните партньори. — Политики и мерки за създаване на условия за преминаване от изкопаеми горива към газове от възобновяеми източници и нисковъглеродни газове, по-специално устойчив биометан и водород от възобновяеми източници.
„План на ЕС за енергоспестяване“	COM(2022) 240 final	Съобщение	Не е приложимо.	<ul style="list-style-type: none"> — Мерки за намаляване на потреблението в краткосрочен план. — Мерки за засилване на енергийната ефективност, както са изброени в раздел 3.2 на съобщението. — Мерки за повишаване на енергийната ефективност в сектора на транспорта и за насърчаване на прехода към ефективни алтернативни възобновяеми енергийни източници. — Мерки за финансиране, придружаващи такива инвестиции.
Стратегия на ЕС за слънчевата енергия	COM(2022) 221 final	Съобщение	<ul style="list-style-type: none"> — Фотоволтаични мощности за слънчева енергия от почти 600 GW до 2030 г. — Национални цели за създаване на основана на възобновяеми източници енергийна общност във всяка община с население над 10 000 жители. 	<ul style="list-style-type: none"> — Мерки за осигуряване на ефективно собствено потребление в многофамилните сгради (прилагане на Директивата за енергията от възобновяеми източници II). — Мерки за осигуряване на достъп до слънчева енергия за домакинствата в положение на енергийна бедност и уязвимите потребители. — Рамка за инвестиции и действия за ускоряване на инвестициите в слънчева енергия в комбинация със саниране, акумулиране и термопомпи. — Мерки за премахване на административните пречки пред разходноефективното разширяване на вече инсталираните уредби. — Мерки за подкрепа за интегрирани в сгради фотоволтаични уредби както за нови, така и за санирани сгради. — Мерки за оценка и премахване на необоснованите пречки пред развитието на общностите за енергия от възобновяеми източници и гражданските енергийни общности. — Мерки за премахване на пречките пред иновативни форми на внедряване на слънчева енергия.

Външният ангажимент на ЕС в областта на енергетиката в един променящ се свят	JOIN(2022) 23 final	Съобщение	Не е приложимо.	<ul style="list-style-type: none"> — Мерки за подготовка на ЕС за търговия с водород от възобновяеми източници, като се отдава приоритет на нуждите от енергия и вода на местното население. — Мерки за подпомагане на наличността и достъпа до финансиране за инвестиции в енергийна ефективност и икономии на енергия.
Изменения на директивите за енергията от възобновяеми източници, енергийните характеристики на сградите и енергийната ефективност	COM(2022) 222 final.	Законодателно предложение	<ul style="list-style-type: none"> — Преразгледана в посока увеличение цел от 45 % за дела на ВЕИ на равнището на ЕС за 2030 г. — Цел за енергийна ефективност на равнището на ЕС за 2030 г. от 13 % и преразгледан принос на държавите членки за постигането на тази цел. — Национални цели за определянето на „предпочитани зони“. 	<ul style="list-style-type: none"> — Картографиране на зоните, необходими за изпълнение на националния принос за постигане на целта на ЕС за енергия от възобновяеми източници за 2030 г. — Мерки за предпочитани зони за производство на енергия от възобновяеми източници. — Мерки за спазване на сроковете за издаване на разрешителни. — Мерки за ограничаване на времето за издаване на разрешения за слънчеви инсталации на покрива (перазглеждане на Директивата за енергията от възобновяеми източници (REDII)). — Мерки за гарантиране, че новите сгради са годни да приемат инсталации за слънчева енергия, както и за налагане на задължителни инсталации за слънчева енергия за категориите сгради (перазглеждане на Директивата за енергийните характеристики на сградите).
Препоръка относно процедурите за издаване на разрешения и споразуменията за закупуване на електроенергия	C/2022/3219 final	Препоръка	<ul style="list-style-type: none"> — Национални общи и конкретни цели за повишаване на квалификацията и преквалификация на персонала, за да се преодолеят недостигът на умения на персонала, работещ по процедурите за издаване на разрешения и оценките на въздействието върху околната среда. — Дългосрочни графици за планирано разширяване на използването на енергията от възобновяеми източници. 	<p>Мерки за:</p> <ul style="list-style-type: none"> — ускоряване и опростяване на процедурите за издаване на разрешения; — опростяване на режимите за общностите за енергия от възобновяеми източници; — рационализиране на процедурата по разрешаване и създаване на обслужване на едно гише; — въвеждане на цифровизирани процедури; — рационализиране на процедурите в областта на околната среда; — опростяване на модернизирани съществуващи мощности за енергия от възобновяеми източници; — насърчаване на иновативни проекти; — улесняване на корпоративните споразумения за закупуване на електроенергия.
Насоки относно процедурите за издаване на разрешения и споразуменията за закупуване на електроенергия	SWD(2022) 149	Насоки	— Същите като за препоръката относно издаването на разрешения.	— Същите като за препоръката относно издаването на разрешения.
Изменение на МВУ (главите за REPowerEU)	COM(2022) 231 final	Законодателно предложение	Не е приложимо.	— В плана за възстановяване и устойчивост да бъде включена глава за REPowerEU
Насоки относно плановете за възстановяване и устойчивост в контекста на плана REPowerEU	C(2022) 3300 final	Известие на Комисията	Не е приложимо.	— Нови мерки, допринасящи за целите на REPowerEU (в известието е предоставен списък с възможни инвестиции и реформи).

Да пестим газ за безпроблемна зима	COM(2022) 360 final	Съобщение	— Национални цели за постигане на целите на плана за намаляване на потреблението на газ с 15 %.	— Мерки за намаляване на отоплението и охлаждането в сградите. — Мерки за спестяване на газ при производството на електроенергия и топлинна енергия. — Мерки за преминаване към други горива в промишлеността.
Мерки за координирано намаляване на потреблението на газ	Регламент (ЕС) 2022/1369	Регламент	— Намаляване на националното потребление на газ в периода от 1 август 2022 г. до 31 март 2023 г. най-малко с 15 % в сравнение със средното потребление на газ в периода от 1 август до 31 март през петте поредни години.	Не е приложимо.
Спешна намеса за справяне с високите цени на енергията	COM(2022) 473 final	Законодателно предложение	— Намаляване на потреблението на електроенергия с 10 % в сравнение с референтния период. — Намаляване на потреблението на електроенергия във върховите часове с 5 %.	— Мерки за ускоряване на сключването на споразумения за закупуване на електроенергия от възобновяеми източници, по-специално от страна на МСП.
Цифровизиране на енергийната система — план за действие на ЕС	COM(2022) 552 final	Съобщение	Не е приложимо.	Мерки за: — увеличаване на инвестициите за НИИ в цифрови решения за енергетиката, включително за разрастване на предприятия; — увеличаване на инвестициите в разработване, внедряване, изпитване и пилотно въвеждане, както и в пускането на пазара на цифрови решения за енергетиката; — увеличаване на инвестициите с цел интелигентност на електроенергийната мрежа; — насърчаване на интегрирането на енергийната система и планирането на цифрова инфраструктура, например чрез оползотворяване на отпадната топлина от централите за данни; — проучване на всички възможности за обществени мрежи (по-специално въз основа на 5G) и ленти в радиочестотния спектър за решения за енергийна мрежа, изискващи свързаност в цяла Европа; — предоставяне на права на потребителите, повишаване на цифровите умения и предлагане на потребителите на интелигентни енергийни услуги; — справяне с въглеродния отпечатък на информационните и комуникационните технологии; — насърчаване на сътрудничеството между участниците в сферата на енергетиката и цифровизацията и създаване на полезни взаимодействия между програмата в областта на енергетиката и програмата в областта на цифровите технологии.

⁽¹⁾ В COM(2022) 222 final (вж. на друго място в таблицата) бе предложено да се увеличат допълнително някои от целите в това предложение.

⁽²⁾ Предложение с правно основание, различно от това на Регламента за управлението. Държавите членки следва да осигурят съгласуваност между НПЕК и общите/конкретните цели, от една страна, и политиките и мерките за постигането им, от друга страна, както се изисква съгласно това предложение. Държавите членки се насърчават да включат политиките и мерките, свързани с това предложение, в НПЕК, ако тези политики и мерки имат важни характеристики, свързани с климата и енергетиката.

⁽³⁾ Държавите членки следва да осигурят съгласуваност между НПЕК и националната рамка за политиката в предложениия регламент.